

VALIKOIMA

RUNOJA

LAPSILLE

Hinta: 75 penniä.

UNIV. BIBLIOTH.
* 1905 *
HELSINGFORS

VALIKOIMA

RUNOJA

LAPSILLE

Suomen lapsille kokoilimme
runohelmiä kautta maan. ---
Heille hyväksi toivoisimme
niiden välkkyvän ainiaan!

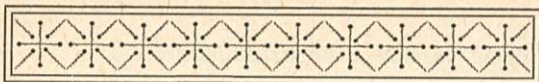
Turussa 1903

Turun Suomal. Kirjap. ja Sanomal.O.-Y.

SISÄLTÖ.

Aallon kehtolaulu (<i>Iisa Asp</i>).	112
Aatto-iltana (<i>Hilja</i>)	20
Elias Lönnrot (<i>Kaarlo Hammar</i>)	56
Elämän paras osa (<i>Alpo Noponen</i>)	76
Eräs isäni muistelmia (<i>Väinö</i>)	81
Herran huoneessa (<i>Kaarlo Hammar</i>)	3
Herran työtä suuressa maailmassa (<i>H. Hahnsson</i>)	28
Hovin herra (<i>Juhani Aho</i>)	98
Hohtava hankeni (<i>Immi Hellén</i>)	105
Hyljätty äiti (<i>Suonio</i>).	36
Hämeenlinnan lyseekartanon vihkiäisissä (<i>Paavo Cajander</i>)	69
Isänmaan rukous (<i>Kaarlo Hammar</i>)	1
Isänmaani (<i>J. H. Erkkö</i>)	34
J. L. Runebergin haudalla (<i>Alpo Noponen</i>)	54
Jouluna (<i>Alpo Noponen</i>)	17
Jouluna (<i>Irene Mendelin</i>)	19
Jouluna (<i>Kaarlo Hammar</i>)	21
Jouluvirsi (<i>Z. Topelius</i>)	12
Jäänlähtö Oulunjoesta (<i>Z. Topelius</i>)	46
Kansan lapsi (<i>Kasimir Leino</i>)	61
Karjala (<i>Arvi Jännes</i>)	39
Karkuri (<i>Suonio</i>)	88
Kaukometsä (<i>Aleksis Kivi</i>).	27
Kesäpäivä Kangasalla (<i>Z. Topelius</i>)	43
Ketä muistat? (<i>Immi Hellén</i>)	4
Keväänsäde (<i>Immi Hellén</i>)	107
Kirkkovenheessä (<i>Juhani Pietari Hannikainen</i>)	63

Kukkasen kuolo (<i>Immi Hellén</i>)	110
Kusti kinkerillä (<i>Alpo Noponen</i>)	83
Kuva (<i>Paavo Cajander</i>)	73
Lapsen laulu äidilleen (<i>Lauri Soini</i>)	74
Lintuselle (<i>J. L. Runeberg</i>)	108
Mierolais-äijä (<i>Uno von Schrowe</i>)	90
Miks' en raitis oisi? (<i>A. M.</i>)	104
Mitä sinun tulee rakastaa? (<i>Z. Topelius</i>)	11
Mässääjät (<i>Hilda Käkikoski</i>)	66
Mökkiläinen ja hänen poikansa (<i>Eino Leino</i>)	80
Nuorisolle (<i>Irene Mendelin</i>)	41
Oma maa (<i>Kallio</i>)	38
Pikku poikanen (<i>Z. Topelius</i>)	79
Pois kirous maastamme (<i>Irene Mendelin</i>)	68
Päästökirja Oprille (<i>Arvi Jännes</i>)	85
Rakasta! (<i>Kaarlo Hammar</i>)	6
Rukous kotien puolesta (<i>Kaarlo Hammar</i>)	2
Runolaulaja (<i>Paavo Cajander</i>)	59
Salomaan joulu (<i>Z. Topelius</i>)	14
Sokeain koti (<i>Immi Hellén</i>)	96
Suojelusenkelin ääni (<i>Z. Topelius</i>)	8
Suomelle (<i>Paavo Cajander</i>)	33
Suonion muistolle (<i>Immi Hellén</i>)	53
Säilytä kruunusi (<i>Z. Topelius</i>)	7
Toivoni (<i>Paavo Cajander</i>)	45
Töllin aarre (<i>Alpo Noponen</i>)	23
Vanha viulu (<i>Alpo Noponen</i>)	93
Virkeitä poikia (<i>Z. Topelius</i>)	103
Z. Topeliukselle (<i>Alpo Noponen</i>)	51
Äitini (<i>Z. Topelius</i>)	71

Isänmaan rukous.

Oi, Herra siunaa, suojaa synnyinmaata,
suo henkesi ja armos Suomelle,
yks'mielisyyteen meidät kaikki saata,
suo pelvossasi kasvaa kansamme,
äl' anna rakkautes koskaan la'ata,
vaan suo, ett' aina vaikuttaisi se
ja innon hartaan meissä nostattaisi
ja lemmen puhtaan Suomehemme saisi!

Myös kirkkomme ja oppilaitoksemme
Sa siunaa, rauhass' anna varttua,
suo menestys ja onni toimillemme,
miel' uskollinen, nöyrä kaikessa!
Pyhitä rientomme ja toivehemme,
ett' tarkoittais ne maamme parasta
ja että kunnian sais nimes pyhä
ja totuutesi tunto kasvais yhä.

Jokaista siunaa, Herra, kansan lasta,
jok' alttiist' itsens' uhraa maallehen,
niin että armostasi runsahasta
vuotaisi heille voima taivainen.

Myös heidän toimestansa ahkerasta
 suo nousta maalle onnen ainaisen.
 Lujasti yhteyteesi meidät liitä
 ja irroittua el' anna koskaan siitä!

Kaarlo Hammar.

Rukous kotien puolesta.

Oi, Herra, aika anna
 Suomelle rauhainen
 ja siunaukses kannan
 koteihin kaikkiin sen!

Suo päivän uuden koittaa
 jo mökkiin köyhänkin,
 mi erhetykset voittaa,
 luo toivon mielihin!

Sun totuutesi tunto
äideissä hallitkoon
 ja hyve, usko, kunto
 heit' työssä vallitkoon!

Niin että lapset varttuis'
 Sun ääntäs, seuraten
 ja avut kalliit karttuis'
 ohjaksi nuorien.

Ett' edistyksen huomen
valveille kaikki sais'
ja yhteistyöhön Suomen
onneksi nostattais'.

Kaarlo Hammar.

Herran huoneessa.

Oi, Herra, kuinka huoneessas
on hetki armas mulla,
kun lähetä saan istuintas,
ja luokses suot mun tulla!
Tääll' urkuin äänet vienot soivat
ja juhlavirret huminoivat
ja ilma kaikki täynnä on
Sun kunniaasi, Verraton.

Mä sävelihin vienoihin
myös ääneni saan liittää
ja voimin, joskin puuttuvin,
Sun kunniaasi kiittää.
Oi, onneani autuasta!
Sä kuulet mua, synnin lasta,
ja otat vastaan kiitoksein
ja täytät kaikki tarpehein!

Ma murheeni tääll' unhotan
ja rauhan, lohdun löydän,
ma virvoituksen runsahan
saan ääress' armopöydän.

Mua paimennat sa laitumella
 niin vihreällä, tuorehella
 ja sinne johdat sieluni,
 miss' elon lähde kuohuvi.

Siis Sulle, Herra hartaimmin
 ma kannan kiitokseni
 hyvytes' tähden runsahan,
 mink' annat sielulleni.
 Suo, etten tyhjänä mä kääntyis'
 Sun huoneestas' ja syntiin nääntyis',
 vaan säilyttäisin ijäti
 Sun sanas — parhaan aarteeni!

Kaarlo Hammar.

Ketä muistat?

Ketä muistat konsa loistaa
 kirkkahana aamunkoi,
 valkeuden voitonriemu
 konsa kaikkialla soi? —
 Muista valon antajaa,
 kiitä Herraa Jumalaa!

Ketä muistat, milloin mailleen
 menee kirkas aurinko,
 iltatuulten tyyntyessä,
 kun on kaikki hiljaa jo? —

Luoja muista silloinkin,
muista mielin hartahin!

Ketä muistat nähdessäsi
luonnon juhlapuvussaan,
kun sä kuvan Eedenistä
näet laaksoloissa maan? —
Ihmettele suuruutta
Luojan käsialoissa.

Ketä muistat syksyn tullen,
milloin metsät kellastuu,
konsa hallan huurtehissa
kevään lapset lakastuu? —
Viisaan Luojan tekoja
silloinkin saat huomata.

Ketä muistat nähdessäsi
tähtitarhain maailmat,
avaruudet äärettömät,
alat oudot, valoisat? —
Jumalamme kunniaa
ijäti ne julistaa!

Ketä muistat, milloin onni
sulle hellin hymyilee,
konsa elos tanterella
kukkaistarhat tuoksuilee? —
Kaiken hyvän antajaa
muista — kiitä Jumalaa!

Ketä muistat surusäällä
 pauhatessa myrskyjen,
 milloin onnen päivä piilee
 peittehessä pilvien? —
 Luojaa muista silloinkin,
 muista hartain kiitoksin!

Immi Hellén.

Rakasta!

Rakasta! Näin on käsky kaikille.
 Se kaikkialta kaikuu vastaamme:
 Se aalton loiskehessa vienoss' soi,
 sit' tuulikin ja metsä huminoi.

Rakasta ennen muita Jumalaa!
 Elämän, hengen Hältä kaikki saa.
 Hän — rakkauden lähde pohjaton —
 sinunkin rakkautes alku on.

Ja veljeäsi niinkuin itseäs
 rakasta! Ellös olko itsekäs!
 On ihmiskunta yksi — rakkaus
 sen korkein voima, määrä, tarkoitus.

Rakasta luontoa! Se tahdosta
 on suuren Luojan saanut alkunsa.
 Hän hengellään sen ohjaa, täyttävi
 ja ihmetyönsä siinä näyttävi.

Rakasta eläintä, sen Luoja loi
ja luomakunnan kaiken valtaas soi.
Siis olkoon lempeys sun valtikkas
niin ettet väärin käytä herruuttas.

Rakasta suurta, totta, oikeaa!
Se henkeäsi nostaa, puhdistaa,
ja kauneutta — siinä aatteen
sä näät ja ijäisyyden siemenen.

Rakasta kaikkea, min luonut on
Jumala, voimassansa verraton!
Sa suurta huomaat, huomaa pientäkin,
näet, pienessä on Luoja ihmeisin.

Rakasta! Niin on Luojan määräys.
Näet, rakkaus se lain on täyttämys.
Mit' elää, olemass' on päällä maan,
se rakkaudesta voimans' saapi vaan.

Kaarlo Hammar.

Säilytä kruunusi.

Oi, pikku ystävä, armahainen,
sä suojaa enkelin etsi vainen!
Sua taivas hellivi lapsenaan,
sä kannat tiedotta kruunuaan.
Säilytä kruunus! Säilytä kruunus!

Viel' synty pahoine aatteinensa
 sun luokses saapuvi pauloinensa.
 Se aarrettas sulta vainoaa
 ja aamun yöks' tehdä haluaa.
 Säilytä kruunus! Säilytä kruunus!

Kun sanat kuulet: on ikää sulla,
 et lapsen laill' elä rukoilulla,
 et rakkaudella, uskollasi,
 oot aikaihminen kasvultasi:
 Säilytä kruunus! Säilytä kruunus!

Sä aina säilytä taivahasi,
 ja älä unhoita Jeesustasi!
 Sun riemus, murehes kevyet
 kuin aamukastehet keväiset!
 Säilytä kruunus! Säilytä kruunus!

Niin moni kruunuas haluaisi,
 jos etsimällä sen omaks' saisi,
 niin moni turhasti etsii vaan. —
 Sua taivas hellivi lapsenaan!
 Säilytä kruunus! Säilytä kruunus!

Z. Topelius.

Suojelusenkelin ääni.

Muistatko, kuinka kehtosi
 ääressä seisoi enkeli?
 Sua seuraa vielä tänään tuo,
 varoittaa, varjelusta suo.

Kuuletko kehoitusta sen:
ain' ollos puhdas, totinen.
Rakasta Luojaa, luotuja;
äl' olla häpee lapsena.

Sunlaises' lapsi ollut on
uroskin vahvin, verraton;
on viisain ollut pienenä:
voit samoin sinä elpyä.

Vaan suurin ei, ei viisainkaan,
ylistetyinkään päällä maan
Jumalan valtakuntaan käy,
jos lapsen mielt' ei hällä näy.

Valossa asut ylhäällä
elämän riemun lähteillä,
lähteillä urhotöidenkin:
ne sieltä virtaa laaksoihin.

Vaan ijäkkäämpäin alhaalla
laaksossa täytyy taistella,
jalassa pistin, pyrkien
toiselle korkeudellen.

Säilytä lapsen-uskos vaan
Jeesuksen kautta Jumalaan;
ei muutoin ole milloinkaan
valoa, rauhaa ollenkaan.

Kun sanotaan: ei suurena
 sit' uskota kuin lapsena,
 niin muista: taivaankin ja maan
 hukkuissa Sana säilyy vaan.

Vaikk' aivan rikas olisit,
 niin nöyrry vain kuin enkelit:
 he itseään ei ylistä,
 vaan Herraa, hoitain ihmistä.

Laps' olet köyhä, vähäinen,
 viallinen ja puutteinen;
 on oppimatta sinulla
 elämän läksy lavea.

Sä heikko, Herran voimakkaan
 apua ano ainiaan,
 valoa, pyhitystä ja
 hyvyyden tielle neuvoa.

Tee työtä mielin uljahin,
 iloisin, pelkäämättömin,
 valona kodin laulellen
 kuin vapaa, nuori lintunen.

Ole uskollinen ilossa
 ja suruss'; auta vaivaista
 rakastavasti, säälien;
 näe vikas, älä veljien.

Kotoas, maatas rakasta;
voimassa, viisaudessa,
hyveissä kasva; iloiten
ann' henkes' eestä totuuden!

Laps'! Enkelis tää ääni on.
Sen koko maamme kuulkohon,
niin kukkii se; sä olet sen
keväinen nuori, kaunoinen.

Z. Topelius.

Mitä sinun tulee rakastaa?

Rakasta yli itsesi
sun kotoas ja vanhempaas,
enemmin synnyinmaatasi,
vaan yli kaiken Jumalaas!

Enemmin nöyryytt', totuutta
ja tunnon rauhaa, kunniaa
kuin kultaa, turhaa loistoa,
maallista voimaa, hekumaa.

Enemmin työtä, mieltä vain
kuin mukavuutta, turhuutta;
enemmin vapautt' alla lain
kuin korkeutta kahleissa.

Jos rakastat näit' enemmin
 kuin harhailuja maailman,
 sä, köyhä lapsi, kuitenkin,
 edessä nöyryy Jumalan.

Laps' olet paljon puuttuva,
 vaivainen, synnillinen vaan;
 itsestäs sulla voimia
 ja tietoja ei ollenkaan.

Rukoile Isää, Jumalaas,
 sua armossansa johtamaan,
 saat voiman, neuvon toimintaas,
 ja vihdoin saat sä elon maan.

Näin tosi rakkaudessa
 vahvistut, vartut parhaiten,
 näin kelpaat ihmisille ja
 Herralle, maalle, taivaallen.

Z. Topelius.

Jouluvirsi.

Jo saapuu ilta ja tuuli käy
 yli tumman, synkeän salon,
 hämy verhovi majan matalan
 ja rikkaan uhkean talon.
 Kun tuntea sais
 pyhän lohtua luovan valon!

Me kuolon varjossa kuljemme
ja sokeus silmät peittää,
säde puhdas, loistava yksinään
vois valoa hämyhyn heittää.
Vois kirkastaa
yön pimeitä, kaitoja teitä.

Mut tähdet lempeän hohteen luo
syvyyksiin synkkiin asti,
ja jouluvalkeat loistavat
joka paikassa kirkkahasti.
Valo ijäinen
tule meille johtajaksi!

Käy tuuli ja pehmeinä lentävät
lumihiutehet pakkasella.
Pesä liekkö peipolla lämpöinen,
vai viluko varpusella?
Niin mielellään
teit' tahtoisin suojaella!

Kotiliedellä valkea leimuaa
ja kuudessa kynttilät loistaa.
Kera siskojen juhlia tahdon nyt
ja lapsuusriemuja muistaa,
kuin lapsena
surut kaikki mielestä suistaa.

Valon valta voittaa, ja pimeyden
 me murramme elomme teillä.
 Majassa halvimmassakin
 on sijansa enkeleillä,
 ja silloin on
 myös joulu parahin meillä.

Z. Topelius.

Salomaan joulu.

Kankaalla tuolla on kovin kamalaa;
 on talvivaipassa kukkain maa,
 ja vinkuin myrsky se siellä soi,
 kinosten kanssa se ilakoi.
 Ja tietä, polkuakaan ei näy;
 siell' ypö yksin vaan tuuli käy;
 mut sen ei jälkiä huomaa.

Ja järven peittävi vankka jää,
 kinokset korkeina törröttää,
 ja rannan honkakin huolissaan
 se puistaa tummia hiuksiaan,
 kun tuuli kiirivi tuimasti
 ahnaasti siihen se tarttuvi
 ja sinkoo neulaset ilmaan.

Kenenkä ääni se kajahtaa,
 ken, ken noin vihloen valittaa?
 Se liekö eksynyt lapsonen,

vai äiti lohduton, murheinen?
 Ei, korven susi se koditon,
 se vaanii verta, sen nälkä on —
 on nälissä pentunsa pienet.

Mut järven rannalla syrjäisen
 on mökki köyhä ja vähäinen
 ja siellä hurskaus asustaa.
 Nyt siellä valkea leimuaa
 ja lapset leikkivät olilla.
 Heit' äiti katsovi armasna
 ja katsoo enkelit taivaan.

On juuri päätetty iltanen,
 rukoillen päätti jo isä sen,
 ja iso-isä hän hartaana
 nyt lukevi joulun rauhasta:
 kun syntyi lapsonen seimehen,
 kuink' enkelit lauloi riemuiten
 ja Herran tähti se loisti.

Ja piltti pieni hän kuunteli:
 ja pikku sydän se lämpeni,
 näk' ikkunasta hän tähtösen,
 tuvasta hiipi sit' ihailleen,
 väristen vallassa talvi-yön
 hän katsoi välkettä tähtivyön
 ja etsi tähteä Herran.

Mut silloin verta vain himoten
 tul' susi saalista vaanien.
 Se lapsen jäljet jo nähnyt on,
 se takaa syöksevi viidakon, —
 mut poika hiljaa ja mieltien
 hän katsoo tähteä Jeesuksen; —
 ja susi vieressä seisoo.

Vaan Hän, joka yötkin valvoen
 silmäilee kauhuja korpien,
 jonk' käskyst' tyyninä leijonat
 profeetan vieressä seisoivat;
 Hän tietää yksin miks' sulkeutuu
 nyt suden verinen, julma suu;
 ja Hän oli poikasen kilpi.

Mut turhaan äiti se huolissaan
 jo etsii pirtistä pienoistaan,
 käy sitten ulos ja vihdoinkin
 kun tapaa lapsosen kallihin:
 niin silloin susi tuo julma on
 väristen siinä ja voimaton,
 ja poika tähdelle hymyy.

Pois äiti pienosen tempasi
 ja Herraa kiitti hän hartaasti:
 Sun työsi, Herra, on varmaan tää,
 sus' pelkää, lapsonen hymyää!

Mut sinä, kärsivä vieraani,
 saat parhaan leipäni jouluksi,
 kun ääntä tottelit Herran.

Z. Topelius.

Jouluna.

Tulet akkunoista loistaa,
 tähdet luovat valoaan,
 pimeyttä kuuhut poistaa,
 rauhan henki valtaa maan.

Joulun juhlahämärässä
 jono kirkkomatkaaajain
 teillä omi rientämässä,
 temppeliin kiiruhtain.

Kynttilät jo siellä hohtaa,
 tähtein lailla kimmeltää,
 kellon ääni kutsuu, johtaa,
 kauas kaikuin väräjä.

Sinne rientää ihmislapset
 sadoittain ja tuhansin,
 nuorukaiset, harmaahapset,
 köyhä niinkuin rikaskin.

Betlehemin seimen luota
 siunausta toivotaan;
 harvat tahtoo lahjan tuoda,
 kaikk' on valmiit ottamaan . . .

Urkuin kanssa heläjääpi
 äänet monet ihmisten,
 sävel nousee . . . kiirehtääpi
 taakse tähtitarhojen.

Tämän kuulee taivaan Herra,
 laskeutuupi katsomaan
 kansaa, joka taas on kerran
 tullut Hälle juhlimaan;

sydän josko sillä oisi
 Betlehemin paimenten,
 että siihen panna voisi
 rauhan, onnen, autuuden.

Näkee siellä Herra taivaan
 monta, joiden sydämmet
 kaukana on Hänest' aivan,
 kädet, huulet saastaiset.

Pois Hän murhemielin heistä
 toisten luokse kääntyvi,
 etsii tänne rientäneistä,
 tokko niitä löytyisi,

joissa puhdas lapsen mieli
 aukee Herran armolle,
 sydänkin, ei yksin kieli
 juhlavirttä veisaile.

Siit' ois riemu taivahassa,
 enkel'-laulu raikahtais;
 jouluvirsi myöskin maassa
 kaijun kaunihimman sais.

Alpo Noponen.

Jouluna.

Sa juhla talven keskellä
 jo saavuit viimeinkin,
 ja metsän kuusi vihreä
 on tuotu pirttihin,
 ja joulun sulo rauha
 niin herttainen ja lauha
 nyt täyttää sydämet.

On sinilaki tähdessä,
 ja kirkko säteilee,
 ja lasta pientä seimessä
 miljoonat rukoilee.
 Hän sovituksen tuoja
 ja syntein anteeks' suoja
 on mailman valkeus!

Oi Jeesus, sulje huomahas
 tää kallis Suomenmaa!
 Sen kansaa anna armostas
 sanasi valistaa.
 Oi koti köyhä, rikas
 on armas, onnehikas,
 kun Sinä siunaat sen.

Suo meille runsas siunaus,
 oi Jeesus rakkahin,
 suo joulun pyhä riemastus
 koteihin, sieluihin.
 On pieni kansa Suomen,
 suo sille kirkas huomen,
 ja kirkas ijäisyys!

Irene Mendelin.

Aatto-iltana.

Lumen pehmeä, valkoinen vaippa
 on peittänyt metsän ja maan;
 on hiljaa ulkona kaikki,
 ja tähtöset tuikkivat vaan.

Mä istun ikkunan luona,
 mä katson ja kuuntelen.
 Jo kuusi on juhlaaksi valmis,
 vaan hetkeksi unhotan sen.

En kuule, mutta sen tunnen:
läpi ilmojen lauluja soi;
siell' enkelit taivaan laulaa,
sanan Jesuksesta he toi.

Sydän käy niin lämpöiseksi,
sydän köyhä ja syntinen,
ovet siellä ne hiljaa aukee,
kuin vierasta vuotellen.

Oi, Jeesus, ystävä parhain,
tule luokseni vieraaksi!
Ilo joulun on muuten poissa,
ja tyhjä on syömmeni.

Vaan siellä kun tahdot olla,
en muusta mä huolikaan,
on silloin kuuseni kirkas,
ja joulu on ainiaan.

Hilja.

Jouluna.

Niin rauhainen on ilta
ja hanget kattaa maan,
luo tähdet taivahilta
himmeätä hohdettaan.

On niinkuin juhlahenki
kautt' ilman tuulahtais
ja luonnon talvisenki
niin lämpöiseksi sais.

Niin — maassa, taivahassa
on juhla verraton:
näet seimessänsä lassa
maan, taivaan Herra on.
Kuin tähti kirkas koitti
Hän yöhön, päivän loi,
Hän vallat kuolon voitti,
elämän toivon toi.

Hän luokses tahtoo tulla
kotiisi, ihminen,
jos sijaa vaan on sulla
parhaalle vieraallen.
Hän juhlarie mun antaa
tahtoisii oikean
ja joululahjan kantaa
kaikista kalliimman.

Majasi ikkunoista
nyt tuikkaa kynttilät
ja valomeret loistaa
kirkosta välkkyvät.

Myös huone *sydämmesi*
valaistu olkohon:
se anna Herrallesi —
niin joulu siellä on.

Kaarlo Hammar.

Töllin aarre.

Töllä pieni kallellansa
seisoi kummun reunassa;
siinä äiti lapsiansa
vaali, hoiti armasna.

Katovuott' ol' ollut monta,
jolloin hätä yhteinen
neuvoi perhett' avutonta
kärsintähän puuttehen.

Leipä kuiva, karkeainen
lasten ruokana on vaan,
mutt'ei mieli nurkuvainen
tänne pääse kuitenkaan.

Muoin Sarpatissa kesken
jauhot loppua ei voi
vakkasesta köyhän lesken,
siunauksen kun Herra soi.

Äiti uskoi, Herra vielä
katsoo köyhän puolehen,
häilt' ei siunausta kiellä
eikä hylkää huolehen.

Rukoillen hän lapsiansa
laihoin leivin ruokkivi;
kertoo, kuinka Herran kansa
Juudan maalla taisteli.

Patriarkat, tuomaritkin
lasten tuttuja jo on,
Tobias ja Davidikin,
Salomokin verraton.

Aapiskirjan, katkismuksen
ehdittyään oppia,
tuntevat he kaipauksen
saada uutta tietoa.

Raamattu, tuo kirja parhain,
josta kaikki ihmehet
äiti heille kertoi varhain,
ah, jos sen ois saanehet!

Kirveskalskehella isä
leipää suuhun yhdeksään
kyllin saanut ei, vaan lisää
äiti puahas' yhtenäin.

Kuitenkin ol' niukallinen
töllin ruoka aina vaan,
vaatetuskin vajavainen;
kuinka kirjan hankkikaan?

Raamatun tok' armaillensa
tahtoi äiti toimittaa,
vaikka sitä saadaksensa
vuoret täytyis louhenta.

Kärsi nälkää, teki työtä
rukin ääressä hän näin,
kehräs' monta pitkää yötä
kehruksia emäntäin.

Ponnistusta kauan kesti,
viimein voitto saatihin,
vaikka tautikin se esti
pääsemästä maaliin.

Vihdoin kirstun laatikosta
markkaa löytyi kymmenen,
Biblian niill' äiti ostaa
vahvan, nahkakantisen.

Uusi aika armahampi
koittaa pikku pirtissä,
kuiva leipä makeampi
myös on siitä päivästä.

Aamusilla kirja varhain
lukea jo nostetaan,
illoin kääritähän parhain,
laatikkohon lasketaan.

Siitä lasten vaisu henki
voimaa, ravintoa juo,
perheen koko elollenki
siunauksensa se tuo.

Vähitellen tuosta vaihtuu
vuodet pitkät puuttehen,
öisen usvan lailla haihtuu,
päivä koittaa jällehen.

Taivas avaa akkunansa,
hedelmänsä jakaa maa;
äiti saapi lapsiansa
puuttetoinna kasvattaa.

Varttuneina maailmalle
töllin lapset kulkevat,
nukkumahan nurmen alle
toiset taasen muuttavat.

Suojanaan on eri teillä
elämän ja kuoleman
äidin rukous ollut heillä,
sana kallis Jumalan.

Odotellen kaihomiellä
 Herran iloon kutsua,
 elää vanha äiti vielä,
 muistaa pyhää lausetta:

»Nuorest' olen vanhaks' tullut,
 mutt' en ole hurskasta
 koskaan hyljätyksi kuullut
 enkä hurskaan lapsia.»

Alpo Noponen.

Kaukometsä.

Alas kunnahalta lapsi riensi
 luoksi armaan äitinsä;
 lausui poika ilosilmin:
 »nähtyt olen taivaan maan».

»Mitä haastelet, mun pienoisein
 kaukomaasta taivahan?
 Missä näit sä autuaitten mailman:
 sano, kultaomenain!»

»Kotopellon kunnahalla seisoin,
 koillisehen katselin;
 näinpä siellä sinertävän nummen,
 ihanaisen hongiston.

Nousi kumpu ylös hongistosta,
paistoi päivä kummulla,
ylös kummun kiirehelle juoksi
kultasantahinen tie.

Tämän näin mä, sydäntäni poltti,
kyynel juoksi poskellein,
enkä ymmärtänyt, miksi itkin —
mutta näinhän taivaan maan!»

»Ei, mun lapsein! Tuolla ylähällä
onpi rauhan kaupunki;
siellä elon aurinko ei laske,
siell' on istuin Jumalan.»

»Ei! vaan tuolla, missä kaukorannall'
sinimetsä haamottaa,
siellä onpi koto onnellisten,
siellä autuaitten maa!»

Aleksis Kivi.

Herran työtä suuressa maailmassa.

I.

Monet vaarat väijyvät suuressa maailmassa,
tie liukas nuoren on kulkea yksinään,
pian voimat vaipuvat taistossa vaikeassa,
jos auttaen ei suo suojaa yksikään.

Monet murheet murtavat suuressa maailmassa,
 on siellä huolta ja tuskia tulvillaan,
 surun polttavat kyynelet poskia uurtamassa,
 jos kenkään niit' ei kiirehdi kuivaamaan.

On yksinäistäkin suuressa maailmassa,
 koti kenties kaukaa muistojen kaihoa luo,
 sydän kaipaa vierasna ihmisten touhinassa,
 jos rakkautta ei kenkään, kenkään suo.

Vaan riemuja myös on suuressa maailmassa,
 elon kiehtovat kukkaset kutsuvat poimimaan,
 pois rauha riistyyvi riehussa huumaavassa,
 jos puuttuvi ohjaus onnehen oikeaan.

II.

Vaan yksi etsii, etsii,
 ei väsy konsanaan,
 Hän rakkauden voimin
 on valmis auttamaan.
 Hän kärsi Golgatalla,
 tähtemme kuoli hän;
 nyt ihmistenkö saattais
 Hän nähdä nääntyvän?

Ei, helma häll' on hellä
 ja sydän lämpöinen,
 on sijaa siinä aina,
 Hän sulle tarjoo sen.

Hän kyyneleesi kuivaa,
jos itket yksinäs;
jos ystäviä kaipaat,
Hän ompi ystäväs.

Taas onnesta jos sykkii
sun nuori sydämes,
Hän hyvin ymmärtääpi
silloinkin tuntehes.
Jos hälle ilos kannat,
Hän pyhittääpi sen,
ja antamansa onni
on ijankaikkinen.

Kätensä verta vuoti,
kun perkas polkuas,
ja orjantappuroita
Hän kantoi puolestas.
Käy hänen jäljissänsä,
on siinä paras tie!
Jos raskas ois se joskus,
Hän helmassaan sun vie.

Niin, hyvä paimen Jeesus,
Hän etsii lammastaan.
Oi, hälle itses anna
omaksi kokonaan!

Suuressa maailmassa
on silloin hyvä sun,
ja matkan päässä löydät
sä kodin turvatun.

III.

Hän, Mestari, seuraajilleen
on antanut käskyn tään:
»Tee työtäni maailmassa,
käy siskojas etsimään!

Olet taivahan matkalainen:
nyt muillekin näyttäös tie!
Olet armosta armoa saanut:
sen tuntoon muitakin vie!

Työmaata on paljon, paljon,
työvoimia puuttuu vaan.
Mene Herrasi suureen työhön
ulos suurehen maailmaan!»

Ja joukot käskyä noutaa,
rivit kasvavat, taajenevat,
sydänlämpönsä työhön he suovat
ja voimansa parhaimmat.

Ja missä on kurjuus suurin
sekä vaaroja runsaimmin,
sitä suurempi siellä on into,
sitä suurempi siunauskin.

Pääkaupungin turhuudessa
monet viettely-äänät soi;
mut Herralle olkoon kiitos:
Hän vaaroista varjella voi.

Pääkaupunki nielikin monta,
moni vaipuva vaikeroi;
mut Herralle olkoon kiitos:
myös langennut nousta voi.

Ja Mestari voimakas, suuri,
Hän valvovi lapsiaan,
ei Herran tahdotta taitu
hiuskarvanen ainoakaan.

Hän auttavi palvelijoitaan,
Hän siunaa heikkojen työn,
Hän päiväksi saattaa muuttaa
myös maailman synkeän yön.

Hilja Hahnsson.

Suomelle.

Sinua, kultainen ja kallis maamme,
 sinua kaikki työmme tarkoittaa.
 Elomme, onnemme me sulta saamme,
 sa, ihanteemme, kaunis Suomenmaa;
 jo pienoisista saakka meille kannoit,
 kuin äiti lapsillensa, kaikki annoit,
 ja tyhjiks usein rintas imetit,
 ja usein kärsit nälkää, saadaksesi
 paremman toimeentulon lapsillesi,
 ja usein vilussa sä värjötit.

Mut huolet' ollos! Viel' on lemmen tulta,
 mi jäät ja lumet poluiltasi luo;
 ja työmme harras poistaa nälkäs sulta
 ja elon sulle huolettoman tuo;
 ja innon, jonka kätkit sydämmeemme,
 sill' erämaasi viljaviksi teemme,
 näin vaivannäkös palkiten ja työs.
 Ja vaikka nääntyisimme alla säiden,
 kun hyvä vaan on olla meidän äiden,
 niin silloin hyv' on olla meidän myös.

Ja mitä, vaikkei työmme suuremp' oisi
 kuin kipunan, mi syntyy sammumaan,
 ja verrata vaikk' eloamme voisi
 meressä yksityiseen pisaraan;

sun tähtes vaan me käymme riemahdellen
 kuin aalto kosken kuohuun hyppiellen,
 ja katoamme tuimaan taisteloon.
 Mut sinä, Suomenmaamme, tulet rikkaaks
 ja suureks, mahtavaks ja mainehikkaaks.
 Jumala synnyinmaata siunatkoon!

Paavo Cajander.

Isänmaani.

Jos minne kuljen, mistä lähden,
 tää maani mulle kallis on,
 ja kallis on se vaan sentähden,
 sen kansa kun niin armas on.
 Sen kansa taas on armas siksi,
 se maansa kun tek' kallihiksi
 verellään, kärsimyksillään.

Salomme vaikk' ois täynnä kultaa,
 hopeita hyrskyis aaltomme;
 vaikk' ois meill' loistoa ja valtaa,
 vaan konnan töit' ois muistomme,
 kansamme kulkis hylkyteitä,
 ah! silloin maamme varjo meitä
 kuin musta haamu vainoais.

Vaan nyt ei synkkäin syiden hallat
 meit' isäin haudoilt' eroita,
 ei taistelut, eik' ilkivallat
 maast' armaimmasta vieroita,

niin korvet synkät, kallioiset,
 kuin laaksot, järvet tuhatmoiset --
 kaikk' ovat kalliit, rakkahat.

Takana soitten, kallioissa
 sai äidit piilon lapsineen,
 kun urhot kaatui taisteloissa,
 tai voiton toivat armailleen.
 Niin korpea kuin vainioita
 luut isäin peitti, veri noita
 kostutti kallis kaikkia.

Vakaana niinkuin vuoren seinä
 kansamme puolsi maatansa;
 ei huikennellut niinkuin heinä,
 säilytti pyhät tapansa.
 Parjatkoot tyhmät, ett' tää kansa
 hyljätty, halp' on tavoiltansa --
 maan kalliin ostanut se on!

Muun riemun jos ken ryöstäis multa,
 maan armahan kun muistot jäis:
 ne rinnassani voiman tulta
 ja innon liekin virittäis.
 Oi urhoin kehto, isänmaani!
 Suojelkoon Herra armastani,
 siunatkoon hautaa urhojen!

J. H. Erkko.

Hyljätty äiti.

Köyh' asuu akkanen töllissään,
leipäänsä kyynelin kastaa;
hän istuu siin' ypö-yksinään;
häll' eikö heimoa, lasta?

Näin istuiss' aikahan menneeseen
pois kauvas miettehet lentää,
pois kauvas aikahan kultaiseen --
ja vedet poskille entää.

Ain' ollut näin ei hän yksinään;
Häll' oli poikansa silloin;
nyt missä lie, mihin viipyikään?
taas hänet nähnehe milloin?

Se häll' oli kallehin kalleus,
pimeässä silmien valo,
se kurjuudessakin lohdutus,
se päivän koittavan salo.

Raskaimmat raatoi äit' orjan työt
vaivoistaan nurkahtamatta;
hän valvoi päivät, hän valvoi yöt
lepoa muistelematta.

Pojasta, toivoi hän, tulee mies
jalompi vanhempiansa,
ja maineens' rinnalla jää kenties
myös muistonen kantajastansa.

Ja poika varttui kuin honka vaan,
ei vertaa häll' ole toista;
ja missä parhaita mainitaan,
nimensä kirkkainna loistaa.

Mut' onness' uudessa halvaksi
hänestä käynyt on äiti;
hän saadun lemmen jo unhoitti,
ja yksin kantajan heitti.

Se äiti köyhä ja kurja on,
oi Suomen laps', isänmaasi,
kuink' olla hälle sä armoton
voit, kylmä, kuin talvinen paasi?

Jo palaa jälleen sun äitis luo,
hänt' ota hellähän hoimaas!
Taas hälle lempesi täysi suo!
Hän itkien kaipaavi voimaas.

Ja jos vaan mökkiinsä astahdat,
kohoova katto on kohta,
ja laajaks' seinät käy ahtahat;
kuin keisarin linna se hohtaa.

Ja äitis vanhan ja vaivaisen
näet nuoreks' nuortuvan taasen,
ja kruunun painavi kultaisen
hän otsaansa kirkkahasen.

Ja kummastellen kaikk' kansat on
näin lausuvat keskenänsä:
»Mik' ihme outo ja verraton! —
Sen lapsi loi lemmellänsä.»

Suonio.

Oma maa.

Vallan autuas se, jok' ei nuorena sortunut maalaan,
hyljätty onnensa kanss' urhoin haudoilta pois.
Ei sopis miehenä näin mun nuhdella taivahan töitä;
mutta mun syömmeni taas tahtovi huoata ees.
Kun minä muistan sen yön, jona rakkailta rannoilta
luovuin,
nousevat silmiini nyt vieläkin viljavat veet.
Ei mun mielestän' ei mene Pohjolan tunturit, joilla
lasna ma kuuntelin, kuin sampo ja kantelo soi;
siell' eli toimessa mies ja Väinöstä lausuivat urhot,
poiat ja karhut puun juurella painia löit.
Raittihit talviset säät, revontult' oli taivahat täynnä,
kaunihit katsoa kuin aamun alkava koi.
Oi, te kesäiset Pohjolan yöt, joina aurinko loistaa
myötään, päilyen veen vienossa taivahan kans'!

Teille jos Onnetar sois mun vielä, niin tuntisin
 kaikki,
 saaret ja salmet, ja myös taivaalla tähdet ja kuun.
 Siellä mun mieleni on ja siellä mun muiniset
 muistoin,
 sinne mun kultani jäi, sinne mun ystävän' myös.
 Huoleti kiitkööt muut Alpein seutuja kauniiks',
 kauniimpi, kalliimp' on mulle mun syntymä-maan!

Kallio.

Karjala.

Kuss' aallot Laatokan vuoriin lyö,
 kuss' Imatran innot raukes',
 kuss' murtaa vaaroja Pielisvyö:
 siell' ensin silmäni aukes',
 siell' leikin lasna ma rantamalla,
 siell' lepää heimoni nurmen alla,
 ja siellä neitonen Karjalan
 sai lempeni leimuamaan.

Siell' elää kansa niin sitkeä
 kuin vaahteren latva nuori;
 se kyllin saanut on itkeä,
 mutt' vankkana on kuin vuori;
 se orjana ollut on ounaan herran,
 se vaivaa nähnyt on toisen verran
 kuin Suomi muu, mutt' murtumaton
 ja hilpeä vielä se on.

Se soittaa vieläkin kanneltaan —
 sit' usein lasna ma kuulin —
 ja vanhoja Väinön-laulujaan
 se laulavi partahuulin;
 ja urhoot astuvat kumpuin yöstä
 ja kertovat muinaiskansan työstä
 ja neuvovat polvea nousevaa —
 oi Karjala, muistojen maa!

Siell' ensin lempimähän mä sain
 tätä Suomen kansoa oivaa,
 ja puoluetuutta Ruotsin lain,
 jok' orpoisintakin hoivaa,
 ja puhdist' uskoa Lutheeruksen,
 mi mielen vaativi uudistuksen,
 ei tyydy paastohon, tuohuksiin,
 ei suitsutus-uhreihin.

Ja siell' opin ensin kammoamaan
 sit' inhaa oppia uutta,
 ett' ihminen on vain muodos maan,
 ett'ei ole kuolottomuutta:
 se tarjovinaan on tiedon kultaa
 eik' anna muuta kuin kalman multaa
 ja ympäristönsä saastuttaa —
 ole valpas, Karjalan maa!

Ja siellä näin minä murheeksen',
 kuin kärsiä kansa saapi,
 jok' ei ole vaan sopusointuinen,

vaan kahtia raukeaapi:
 kuink' alla kauhean veljesvainon
 ja alla vierahan vallan painon
 oot, Karjala, kauvan värjyillyt —
 yksmielinen olkosi nyt!

Kun oikeuttasi, uskoas
 ja Väinön-kieltäsi hoidat,
 ei pelkoa sull' ole kateistas,
 ei voittaa voi sua noidat:
 sä kevään kukkiva vanha tuomi,
 sä jälleen nuortuva vanha Suomi,
 sä talvet vihreä vanha kuus,
 sä Suomi Vanha ja Uus!

Arvi Jännes.

Nuorisolle.

Kun muinoin Gööttien joukot
 sai kauhuhun Kreikanmaan,
 ol' silloin Ateenalaiset
 ne sortua velttouttaan.
 Ja pelko, kauhu se valtas
 sen valtion kuuluisan,
 mi tieteen, taitehen temppele
 ol' silloisen maailman.

Jo uhkas turmio varma
 — pelastusta ei mistään näy —

mut silloin poikaset hennot
 ne Gööttiä vastaan käy.
 Mies uljas parvea johtaa
 niin nuorta ja hehkuvaa;
 ja poikain leimuva into
 se miehetkin innostaa.

Ja poikain joukkohon yhtyy
 nyt miehet ja vanhukset,
 ja sadoissa sydämissä
 pyhät polttavi tuntehet.
 Ja ennenkun yöhyt ehtii,
 Ateenass' on riemastus:
 on voitto saatuna suuri ---
 sen saanut on innostus.

Vähät voimat ne suuria aikaan saa
 kun on intoa, innostusta!
 Kun on tahtoa työhön ja toimintaan,
 kun on toivoa, uskallusta!
 Kun on uskoa oikean voittohon,
 ajatukset kun nuorilla suuret on!

Sen vuoksi ei nuoriso laimeta saa
 — ei laimeta, veltostua! —
 Sen rientää täytyvi eellehen vaan
 — ei mieleltä vanhentua! —
 Sen tunnussana on valistus,
 ja veljeys, hengen vapaus.

Tää tunnussana se myöskin on sun,
 sä nuoriso armaan Suomen,
 jos innoin käyt elon taisteluhun
 niin työillesi koittaa huomen;
 jos lippus puhdasna säilyy vaan,
 saa monet mielet se hehkumaan.

Vähät voimat ne suuria aikaansaa
 kun on intoa, innostusta!
 Kun on tahtoa työhön ja toimintaan,
 kun on toivoa, uskallusta!
 Kun on uskoa oikean voittohon,
 ajatukset kun nuorilla suuret on!

Irene Mendelin.

Kesäpäivä Kangasalla.

Ma oksalla ylimmällä
 oon Harjulan seljänteon,
 niin kauas kuin silmään siintää,
 näen järviä lahtineen.
 Kas, Längelmänvesi tuolla
 vöin hopeisin hohtelee,
 ja Roineen armaiset aallot
 sen rantaa hyväilee.

Kuin lemmikin sulosilmä,
 niin kirkas, niin sininen,
 on välkkyvä Vesijärvi,

mi hiljalleen keinuen
 tuoll' hiipivi heidän luokseen
 ja satoja saariaan
 niin helläst' tuudittelepi
 kuin emonen lapsiaan.

Vaan ympäri lehtorantain
 on hongikko mietteissään
 ja vanhuksen lailla katsoo
 kuin lapset lyö leikkiään,
 ja peltojen laihot heitä
 ne tervehtii aaltoillen
 ja niittyjen kukkivat nurmet
 luo tuoksuja tuulehen.

Mik' aarre, oi köyhä Suomi,
 ois sulosi vertainen!
 Tuon järvies' sinivälkkeen
 tuon hopeisen, kultaisen!
 Jos murhe tai riemu nostaa
 tääll' lauluhun säveleet,
 niiss' ainian kuvastuupi
 nää kirkkahan-sinervät veet.

Mä vaan olen lintu pieni
 ja siipeni heikot on;
 vaan oisinko uljas kotka
 niin nousisin lentohon,

ja nousisin taivoon asti
 luo Jumalan istuimen,
 ja nöyrin, hartahin mielin
 näin laulaisin rukoellen:

Oi taivahan pyhä Herra,
 sä isämme armias!
 Ah, kuink' on sun maasi kaunis,
 kuink' ihana taivahas!
 Sä järveimme säihkyellä
 suo lempemme tulta vaan!
 O, Herra, intoa anna
 ain' maatamme rakastamaan!

Z. Topelius.

Toivoni.

Oi, jos mull' olis' linnun siivet,
 halki pilvien lentäisin,
 tähtitarhojen kultaniidet
 Suomen korpihin johtaisin.

Jokivarret ja vetten partaat,
 laaksot, tunturit honkineen,
 lehdot, nurmet ja vuorten kaltaat
 loisin kultaan ja kukkaseen.

Sitte laskisin tähtirihman
 aallon helmahan helkkymään,

tähtirihman ja sädevihman
toisin aaltohon välkkymään.

Niin, kun jättäisin pilven harjat,
tähdet aalloista loisteleis',
tähdet loistais, ja sädesarjat
taivaan talohon mielen veis'.

Paavo Cajander.

Jäänlähtö Oulunjoesta.

Kenenkä orjana mä nuoruudessa
sokeena kuljen talven kahleheissa?
Vapaaks mun Suomen järvi synnytti;
vapaana elän, niinpä kuolenki!

Mun paisuu poveni jo kevähillä:
se eikö täyty maani kyynelillä?
Mun nuori virtain, eikö innoissaan
suonista voimaa juonut synnyinmaan?

Mun uomain' syvä on, mun koskein hurjat,
ne edeltänsä särkee esteet kurjat;
vaan pisar pieninkin mun aallossain
on kaste, sade, helmi kodistain.

Siis eestä armaan isänmaani maineen,
ilosssa, murheessa mun vierii laineen'.
Ei Suomen joesta saa sanoa:
vapaita kantaa, itse orjana.

Eespäin! Ei käänny koskaan taakse tieni:
 miks hukuttaa ois ykskään hetki pieni?
 Miks ei mun vankka käsivarteni
 ponnistain rintaa jään jo murtaisi.

Ma tahdon ilmaa! Valoa ma vaadin!
 Ma itse jo mun kohtaloni laadin!
 Voi kahlehia niitä, jotka sää
 keväinen hartioillain yllättää!

Hei purot, virrat! Joutuin pulputkaatte!
 Nuoruuden voimaa äidiltänne saatte!
 Jo yhtykäätte yhteen kohinaan
 edestä hengen, valon koittamaan!

On seuranamme Suomen virrat sadat:
 mereenhän johtaa Iin ja Kemin radat,
 ja Kyrön, Kokemäen jokein tie
 Kuin Kymin, Vuoksenkin myös sinne vie.

Yhtyypä riemuin seuratakseen heitä
 tuhannet purot, kulkein eri teitä
 päämäärää samaa kohti, taistellen
 yhteisin voimin järven tuhannen.

Ei mikään sulku matkaamme saa estää;
 ei meidän voimaa vuoretkaan voi kestää.

Vaan raukkana ken pyrki pakohon,
Kuin puro suohon kurja hukkukoon!

Ämmän tyrsky se kevään yössä
ärjyy valvoen, vaahtoillen.
Viekkauden, ei voiman vanki,
talven voittavi aikaiseen.

Silloin nousevi Koivukoski,
kylmät kahlehet hellittää.
Koskin kymmenin muserrettu
Niskan hautahan uppoo jää.

Vimmoin syöksevi Ahmaa vastaan,
ilmaan kuohut ne roiskuvat.
Turhaan! Pyhä, mi purret särkee,
lannistaapi sen riehunnat.

Syösty, ähkivä, lyöty, ryntää
talven joukko jo pyörteihin,
ryöstää paeten myllyjen siivet,
rannan suovat ja männytkin.

Saapuu lyötynä Merikoskeen:
silloin vieläkin uskaltaa;
nostaa korkeat, jäiset muurit,
estäin kuohua pauhaavaa.

Uljaan tuon, jok' ei koskaan väisty,
 tukkeentuuko nyt Oulun suu?
 Kauhu kalpea valtaa rannat:
 vetten ruhtinas lannistuu!

Voimaa vailla jo aallot vierii
 huuhdellen yli seudun maan.
 Pellot uppoo, kadut jo virtaa,
 tulva se nousee, paisuu vaan.

Silloin — hetkenä kauhun kaikuu
 pauke jäältä kuin Pauvanteen,
 hyinen sulku se horjuu, ryskää,
 kaatuu, murtuvi pyörteeseen.

Miljooneiksipa sirpaleiksi
 hohtoisiksi nyt hajoopi
 talven mahtava joukko, mennen
 meren aaltojen saaliiksi.

Seudut henkii. Aallot ne vaipuu.
 Esteen poikki nyt katkenneen
 kuohuin ylpeä virta kulkee
 uomaan pyrkien entiseen.

Ja nyt sä Suomi, äiti yleväinen,
oletko virtoihisi tyytyväinen:
Lainaamas voiman, veren maksoinko;
pojakses sanoa mun voitko jo?

Jo näitkö, että talvi kylmin hangin
vain ajaks aallostas voi tehdä vangin?
Sun laillas jäätä kannoin olallain,
mut elo lämmin sykki rinnassain.

Vaan jos ma rohkeuttain nautinnankin,
ja vaikka mursin kahleen viimeisenkin,
ma eessä Kevään lausun kumartain:
oi, sulta yksin tämän voiton sain!

Sun aurinkos se jäisen muurin murti,
sun satees lämmin virtain urat uurti;
sun lempes' kaikki teki innollaan,
ja minä — minä aikan' tiesin vaan.

Oi jos mun laillain maailmassa yhä
aikansa tietäis joka riento pyhä,
se voiman valon ytimestä jois,
se muurit murtaa, vuoret siirtää vois!

Kenenkä orjana ma nuoruudessa
sokeena kuljen talven kahleheessa?
Vapaaks' mun Suomen järvi synnytti;
vapaana elän, niinpä kuolenki.

Z. Topelius.

Z. Topeliukselle.

Ja Luoja kerran katsel' taivahasta
 niin säälivästi kylmään Pohjahan:
 sen kärsivän näk' talven sorrannasta,
 sit' uhkaavan Hän näki kuoleman.

Maa hetkeks' virkos' kylmän kahlehistä,
 mutt' kansa nukkui talviuntansa;
 ei elvy mielet jäiset horroksista,
 ei lämmin löydä ihmisrintoja.

Armahti Luoja silloin kylmää maata,
 tään päätöksen Hän teki taivaassaan:
 en heittää vielä kuolemahan saata
 kansaani pienokaista Pohjolaan.

Se taistellut on kanssa parahien
 valhetta vastaan mielin urhokkain;
 se saisko jäädä uhriks' sortajien —
 ja minä katseleisin taivaastain . . .

Ja sieltä ylhäiseltä alttarilta
 säkenen otti Herra kirkkahan,
 sytytti sillä rinnat muutamilta
 pojilta tämän kansan untelan.

Ja lämmöllänsä kansallensa aamun
 loi tietäjitten pieni parvi tää,
 sai poistumaan ne öisen talvihaamun,
 — keväisen laulun eestä sulaa jää.

Niin Suomi virkos talviunestansa,
 mi uhkas sille turmaa, kuolemaa,
 ja siunaa aina näitä poikiansa,
 joist' useinta jo hauta tallettaa.

Ja hälle, jonka lämmin rinta vielä
 niin herttaisena sykkii maallehen,
 hänelle Suomi riemuisella miellä
 ja kiitollisna kantaa seppeleen.

Sill' aarteet kansallensa verrattomat
 Topelius on luonut lemmellään,
 on sulatellut mielen roudat kovat,
 kuin kevään paiste sulaa talven jään.

Nyt Suomen lapset pienoisesta asti
 ne »koivun», »tähden» tuntee rakkahan,
 ja kuoloon saakka tahtoo uljahasti
 ne puoltaa lumilinnaa »Urholan».

Ne hältä hengen lämpimyyttä saavat
 ja sieluun taivaskuvat kirkkahat
 ja töihin suuriin kestäväiset kaavat,
 ja uudet luo hän heille maailmat.

Ja kansa karttuu pienoisista uusi,
mi, kypsyneenä hengen toimintaan,
on kylmän Pohjan vihannoiva kuusi
ja kärsii, kestää, voittaa, turvaa maan.

Alpo Noponen.

Suonion muistolle.

Elämän työstäsi ihanimmasta,
toiveitten kylvöstä runsahimmasta
kuoleman enkeli uinahtamaan
vei sinut helmahan syntymämaan.

Kansasi siunaus hautasi peittää,
lempi sen kummulle kukkaset heittää.
On kuni sävel sen partaalta sois,
säteensä taivas sen multihin lois.

Suomi sun nimesi muistiinsa sulkee,
valoa kohden sun kansasi kulkee —
viittana sille on elämäs' työ,
päiväksi sen jo on muuttunut yö.

Lastenkin mielet sä valolle voitit,
hillekin Suomen sä kannelta soitit,
soittelit säveltä armahimpaa —
lapsetkin muistoas siunata saa.

Immi Hellén.

J. L. Runebergin haudalla.

Missä lasta rakkaampata
äiti kantaa povellaan
kuin se, jonka Suomi-äiti
kätki tänne nukkumaan?

Kuss' on kumpu kallihimpi
kansan käydä katsomaan;
kussa patsas puhtahampi
kohoapi kannaltaan?

Minkä vuoks' on kumpu kallis?
Miksi patsas puhtoisin?
Siks' kun alla uinumassa
ompi *kansan* kallihin.

Meit' ei yksin laulun mahti
tänne jaksa johdattaa;
Suomi meidät tänne tuopi,
johdattaapi isänmaa.

Kylmä maa ja köyhä kansa
koskaan ei saa laulajaa
suurempaa, kuin minkä tässä
haudan kohtu tallettaa.

Kirkkauden maamme maine
keltä puhtahamman sais?
kenen luoma laulun laine
korkeammin kuohahtais?

Hanna, Joului-*l*ta, Maamme,
Vänrik Stool ja kaikki nää —
niistä syömmiin suomalaisten
innon virta vierähtää.

Virran vuolaan lailla vyöryy
laulut kautta kaiken maan,
veltot mielet vahvistaapi
tenhoisalla voimallaan.

Kuvan kauniin kansastamme
sieluun, sydämmiin ne luo,
aijan ahtaan joutuessa
toivon, lohdutuksen tuo.

Tuntuuhan kuin nytkin juuri
kummun alta kuiskajais,
laulu suuren laulajamme
sielussamme soinnun sais:

»Vaikka kokee, eipä hylkää
Herra meitä milloinkaan;
Hän on kansan kilpi, turva,
suojelija Suomenmaan.»

Alpo Noponen.

Elias Lönnrot.

Mökissä pieness' ensi päivän valo
 keväisin katsein häntä tervehti,
 ylt' ympärillä huokui synkkä salo
 ja kotirantaa laineet huuhteli.
 Syvästi tenhosi ne lapsen mieltä,
 ne hiljaa hälle haastoi kotikieltä.

Ja siitä liekkihin jo leimahteli
 niin lämpöiseen sydän poikasen,
 ja luonnon helmassa kun kuljeskeli,
 maa kylmä, kansa köyhä, syrjäinen
 kuvastui kallihinna hälle silmiin,
 unelmat, armaat toiveet nostain ilmiin.

Mut poika varttuneena opin tiellä
 jo uupumatta rientää eteenpäin,
 ja tiedon kultamaljast' intomiellä
 henkensä janon sammuttaapi näin.
 On monta vastusta ja puutteet koittaa,
 mut Luojaan luottaen hän esteet voittaa.

Jo miesnä oppineena, kunniaassa
 hän asettuupi kauas kodistaan,
 mielessä nöyrässä ja hurskahassa
 itsensä uhras muille kokonaan.
 Hän tuskaa lieventääpi, hädän hoivaa,
 altisna puoltaa asiata oivaa.

Mut yksi aate suuri ennen muita
 sydämmen nuoren hältä valtoaa.
 Hän laukun selkääns' ottain, partasuita
 uroita etsimähän matkustaa,
 ja laulamahan houkutellen noita
 hän synnyt syvät saa ja ongelmoita.

Nuo tarut vanhat, halveksitut ennen,
 sai arvon suuren hänen silmissään,
 ne kertoi sankareista ajan menneen,
 lapsuuden haavehista kansan tään,
 ja *Kalevalan* kertorunot suuret
 toi yöstä Suomen menneisyyden juuret.

Myös *Kanteletar* sulolauluinensa
 syvimmät sielun tunteet ilmi toi,
 ja *Loitsut*, paljastaen luottehensa,
 valoa pakanuuden uskoon loi.
 Hän nää ja paljon muuta löysi sieltä,
 pelasti aarteet moiset unhon tieltä.

Mutt' selaillessaan sitten syntyjänsä
 hän yhteyttä niissä oivaltaa
 ja asettaapi kaikki järjestänsä,
 näin kokonaisen niistä vihdoin saa.
 Me mestar'työtään katsella nyt saamme,
 mut vaivaa mestarin myös muistakaamme!

Näin pitkän elämänsä iltaan asti
 hän Suomen onneks' aina ahkeroi,
 mutt' ansioitaan tässä tarkemmasti
 en mainita mä tällä kertaa voi,
 asian yhden mainitsen vain siksi
 ett' tulis teillekin se kallihiksi.

Hän näki näätten, kuinka väkijuomat
 kansamme elinvoiman turmeli,
 ja kuinka paheet, juoppouden tuomat,
 polvesta polveen yhä levisi.
 Siks' sotahan hän nousi viinaa vastaan,
 niin että pääsis kansa sortajastaan.

Oi Suomen lapsi! Tuttu sulle varmaan
 se mies on, ma josta kertoilen,
 nimenkin muistanet sa kalliin, armaan,
 liet äitis huulilta jo kuullut sen:
Elias Lönnrot — mielehes se paina,
 ja muistossasi säilytä se aina!

Sa esikuvakses voit hänet ottaa:
 kuin hän sä nöyrä ollos ainiaan;
 vakaasti puolla oikeaa ja totta,
 ja kuntos käytä parhaaks' Suomenmaan!
 Totuuden, hyvän voittoon usko, vuota
 ja vastuksissa Luojas armoon luota!

Kaarlo Hammar.

Runolaulaja.

Isossa hovilinnass' on pidot uljahat,
 kruunuista kirkkahista heloittaa valkeat,
 hopeat siellä hohtaa ja kullat välkähtää,
 ja sävelsoitot vienot iloiten helkähtää.

Ja kuitenkin riemu ei tunnu riemullen;
 jotakin siellä puuttuu, mutt' mit', ei tiedä ken.
 ilveillään, lauletahan, hymyillään, tanssitaan,
 vaan tavan vuoks on kaikki ja teeskelyä vaan.

Mutt' kartanolla ulkon' on riemu julkinen:
 siell' istuu kansan kesken mies vanha laulellen,
 ja korkealle laulu se kaikuu pilvihin
 kentiesi tuossa oisi iloksi suurtenkin.

Ja salin ovi kohta se loistoss' aukeaa,
 ja nuorukainen vanhust' esille taluttaa:
 »Paraimmat laulus, ukko, nyt laske soimahan,
 kevättä laula mieliin, iloa rintahan!»

Ja ovensuussa siinä hän seisoo kourussaan,
 olento halpa, köyhä, ja sauva nojanaan,
 hopeelta hohtaa parta, hivukset pitkät sen
 ne lumivalkeoina valuvat harteillen.

Ja huonehessa valtaa kuin haudan hiljaus,
 »mitäpä tuokin täällä?» vaan kuuluu kuiskahdus,
 ja yli otsain lentää pimeät varjot yön
 ja kynttilätkin tuikkaa kuin läpi terhenvyön.

Mutt' ovensuussa vanhus virittää laulujaan:
 vavisten aluss' ääni ja värjyyn kulkee vaan,
 kuin lintu, joka metsäst' on tuotu häkkihin,
 säveltään visertääpi sydämin tykkivin.

Vaan pian into nousee ja sydän lämpiää,
 ja sävel kasvaa, paisuu ja kaikuin helkähtää,
 ja ukon käyrä varsi se sorjaks kohoaa,
 ja silmist' ihmeenlainen välähdys tuikahtaa.

Hän sankareista laulaa, uroista Kalevan,
 ja valon taistelusta pimeyttä vastahan,
 hän neiden surman laulaa, mit' äidin lempi on,
 ja pojan tuiretuisen kamalan kohtalon.

Ja huonehess' on niin kuin salainen tenho ois,
 kuin aamull' on, kun koitar yön vaipan siirtää pois:
 värähtää koko luonto, puun lehvät vavahtaa,
 ja ruskoon peittyä taivas ja kastehelmiin maa.

Niin huoneessakin siellä nyt sydän sykähtää,
 punoittuu kalvas poski ja kyynel vierähtää,
 ja sumu jäinen haihtuu, yön varjot poistuvat,
 ja kirkkahasti taaskin heloittaa valkeat.

Ja ompi niinkuin riemu taas näyttäis riemullen;
ei tunnu helke kullan, ei hohto hopeiden;
iloitaan, lauletahan, hymyillään, tanssitaan,
ja kaikki sydänt' ompi ja hartautta vaan.

Mut vanhus halpa, köyhä, tuo hyljeksitty, hän,
hän huoneen ylimmälleen sijallen viedähän,
ja kaunis siinä on hän, kuin hohteess' auringon
satehen vienon jälkeen puu sammaltunut on.

Paavo Cajander.

Kansan lapsi.

Olen syntynyt sydänmaassa ja korvessa kasvanut,
olen kasvanut kansaan kiinni, sen tuntehet tuntenut,
olen nähnyttä kurjan joukon vilutuiskussa värjöt-
tävän,
olen nähnyttä kalpeat kasvot ja nälkähän nään-
nyttävän.

Oli paikkaiset ryysyt heillä, kädet karheat, sie-
rauneet,
ja maidonlaisina kasvoin ei hipiät kuultaneet —
ei ollut ne ruusut hienot, kuin peittivät poskipään,
vaan ahavan, sauhun syömät oli kasvot kansan tään.

Sydänmailla on elämä kurja ja kurja on kansa
myös,
se nääntyvi nälissänsä ja horjuvi hengen yöss',

sydänmailla on halla käynyt ja tuhonnut tou'ot pois,
sydänmailla nyt pettua syödään ja leipeä tarvis ois!

Niin, pettua syö tää kansa, hikipäisenä raataa vaan,
tuho suurempi sentään uhkaa: verot kuinka ne
maksetaan?

Ei rahoja näy, ei kuulu, pian saapuu jo kruununmies,
myö konnut ja irtaimiston, maat mannutkin kenties.

Ja niin on mennyttä kaikki, mitä tehnyt ja toi-
vonut on,
on mennyttä vuosien vaivat, kotikulta kun men-
nyt on,
pois maailmaan akanoina lapsjoukkokin viskautuu,
joku huutaa rahasta yhden tai ruodillen joku muu.

Sydänmailla on elämä kurja ja raskas taakkakin,
mut raskaampi elämä mieron ja kulkijan sauvakin;
koti on koti sentään aina, jos köyhäkin kuinka lie,
ja armas on synnyinpaikka ja pystyä orvon tie.

Jos taikuri tenhova oisin, joka kummia tehdä
vois,
pian niemet ja lahdenpohjat ne peltona, puistona ois,
vaan tuota en taitoa saanut, vähävoimainen olen
myös,
sen ymmärrän minä sentään: sun onnesi, kansa,
on — työs!

Kasimir Leino.

Kirkkovenheessä.

Hei! soutakaamme, poiat,
 ja norjat neitokset!
 Me kilvan soutakaamme,
 ett' aallot vaahtoiset
 vierellä venehemme
 hilpeinä hyppelee
 ja kokka mahtavasti
 edessä kohisee.

Ah, kaunis ompii ilma,
 tää Herran päivä on!
 Vienosti vedet välkkyy,
 on taivas sumuton,
 ja metsät vihreässä
 on juhlaverhossaan,
 ja vakavina vaarat
 nostaapi rintojaan.

Ja uutta ihastusta
 vaan nousee mielehen,
 kun venhe viilettääpi
 välitse niemien,
 ja joka salmen suulla
 meit' yhä tervehtää
 taas uudet rannat, saaret —
 oi, hauska on retki tää!

Me airokkahat, kelvot
olkaamme soutajat:
pois joukostamme veltot
ja — turhankiskoajat!
Ken voimat taiten käyttää
ja, harras toimessaan,
mies omi kestävähän —
se meistä miesi vaan!

Mut kunnan perämiesi
täss' ensi arvon saa,
hän kaikki karit tuntee
ja suunnan suuntoaa,
hän, hänpä meidät saattaa
vakaasti valkamaan,
siis kiitoksemme hälle
nyt ensin kaikukaan!

Ja nyt me laulakaamme,
oi siskot, veikkoset,
tään Suomen suloutta,
mi hurmaa sydämmet!
Ja niinkuin mieli puhdas
nyt kirkkomatkall' on,
niin työssä tälle maalle
se puhdas olkohon!

Ah, herttainen on hetki,
tää Herran päivä on!

Jo kirkon torni nousee
 tuolt' yli kuusikon.
 Ja aamupaistehessa
 se noin kun hohtelee,
 totuuden pyhän tietä
 se meille viittailee.

Niin maamme tulevaisuus
 myös meille hohtakoon,
 kuin pyhä templi tuolla,
 ja meitä katsokoon!
 Se hohto sydämmemme
 innolla täyttäköön,
 ja vauhti rientojemme
 sen ilmi näyttäköön!

Hei! soutakaamme, veikot,
 ja siskot armahat!
 Me kilvan soutakaamme,
 ett' aallot vaahtoisat
 vierellä venehemme
 hilpeinä hyppelee
 ja kokka mahtavasti
 edessä kohisee.

Ja laulakaamme kaikki
 nyt täysin sydämmiin,
 kuink' on tää maamme kallis
 ja meille rakkahin,

mut Herrallemme harras
 myös kiitos kohotkaan,
 ett' armostaan loi meille
 näin armaan isänmaan!

Juhani Pietari Hannikainen.

Mässääjät.

Kun muinoin Baabelin valtias
 ilomaljoja linnassa joi,
 nous' virrasta Persian kuningas,
 ja murhanhuudot soi.

Ja Baabelin linna loistokas
 nous' liekkinä ilmahan yön,
 ja juomari-kansa ja -ruhtinas
 oli uhrina hirmutyön. —

Tämä kauhea kertomus kulkenut
 on kansasta kansahan.
 Sit' on inholla, kammoen kuunnellut
 myös nuoriso Pohjolan.

Nämä nuoret on heimoa — kansan sen
 jok' ol' vahtina Suomenmaan,
 kun luodit lens, maa hurmeinen
 soi pettua, hautoja vaan.

Tämä kansa, ne kunnan vanhukset,
 usein rääsyissä voittivat.
 Ne ei velttoina viinasta horjuneet,
 vaan raittiina valvoivat.

Ja valppaudellahan vanhat nuo
 valon saattivat kansalleen,
 näin nostivat Suomen sorrostaan,
 maan säästivät lapsilleen.

Ja se maa oli Pohjolan parhain maa,
 tuhat-vetten ja metsien maa,
 ja metsistä raivatut rintamaat
 täys' viljaa valkenevaa.

Mut lapset — he raateli metsän puut,
 ne vaihtaen rihkamiin,
 ja polttivat viinaksi viljat maan
 ja juopuivat juovuksiin.

Ja kun nuoriso mässäsi parhaillaan,
 tuli kansahan kauhistus —
 ei lausua tohdi ainoakaan,
 mitä tietääpi aavistus . . .

Ylös, nuoriso, miehet ja naiset myös!
 Pois rihkamat, juoppous pois,
 niin ett'ei kohtalo Suomenmaan
 kuin Baabelin kansan ois!

Hilda Käkikoski.

Pois kirous maastamme.

Yks' voima on, jota inhoan
niin syvään, kun ihminen voipi;
se voima myrskyissä maailman
vain turmioks' salamoipi;
se voima on tuttuina kautta maan
ja huolta ja tuskaa se tuottaa vaan.

Se kylvää kyynelten kylvöjä
ja tuhanten onnen se murtaa,
se riistää lapsetkin äidiltä
ja vaivojen vakoja uurtaa;
ja vaoista viljana nousemaan
saa syntiä, rikosta, tuskaa vaan!

Kas nuorukaista, niin ylevää
ja elämän toiveita täynnä,
jok' isänmaata vois hyödyttää —
voi, kuinka on hänenkin käynnä!
Miss' on nuo toivehet kaikki nyt?
Ken on ne sortanut, särkenyt?

Kas miestä ijässä miehuuden,
hän myöskin sen voiman on orja,
ja omaa liettänsä ryöstäen
sen uhriksi kaikki korjaa; —
mut vaimo ja lapset ne surra saa
ja kärsiä puutetta katkeraa.

Ja katso suojia vankilan,
 niin kolkon kolkkoja, vielä! —
 Oi kaikki surkeus maailman
 on yhtehen koottuna siellä:
 kaikk' irstaus, valhe ja viekkaus
 ja myöhäinen kalvava katumus.

Mut mikä syynä on kurjuuden
 ja kaiken sen turmion juuri?
 Oi, voima se on tuo hirmuinen,
 tuo kunnian ryöstäjä suuri;
 sit' ihminen viinaksi nimittää,
 mi himoja syömmehen synnyttää.

Siis kellä rinnassa sydän lyö,
 mi riemuta voi sekä huolla,
 on tässä suuri, on pyhä työ,
 min puolesta elää ja kuolla:
 Pois juoma se inhottu helvetin,
 pois kirous maastamme hirmuisin!

Irene Mendelin.

Hämeenlinnan lyseekartanon vihkiäisissä.

Linnoitusko se tässä
 kummullaan kohoaa
 ja maan ja vetten yli
 ylpeesti katsahtaa?

Mut miekat tääll' ei välky,
ei sotatorvet soi,
ja tääll' ei vinhaa tultaan
tykitkään salamoï.

Eik' ole täällä miehet
puetut teräksin, —
mut linna tää on sentään,
ja linna vahvakin.

Ja salamoikin täällä,
mut tiedon tulta vaan;
ja miekkakin se välkkyy,
mut hengen miekka vaan.

Ja linnan puoltajoina
ja miehistönä ken?
Ei rautakourat urhot,
vaan parvi hentoinen.

Nuo aamun kastehelmet,
nuo heinät helvepäät,
nuo korret, jotka kaataa
vois syksyn myrskysäät!

Mut niissä sentään suoja
on koko Suomenmaan;
ja niitä linnan Herra
Hän käyttää nuolinaan

kun tulee häätää sorto
tai velto penseys,
ja raikast' ilmaa saada,
valaista pimeys.

Niin, linna tää on sentään,
ja linna vahvakin,
vaikk' ei sen ole urhot
puetut teräksin.

Ja linnoja kun näitä
on maassa sankka vyö,
pimeyden poistuu valta
ja poistuu kansan yö.

Paavo Cajander.

Äitini.

Mi lempi kaikissa vaiheissamme
kuin enkel' armias puolestamme
alati valvoo ja huolta kantaa,
ei mitään vaadi, vaan kaikki antaa?
On joukossa ihmistunteiden
vain äidinrakkaus sellainen.

Ei sure viettäissä vuosiansa
hän kyyneleitään ja murheitansa,
ei nuoruuttansa, min vaivat kalvoi,

ei öitä, jotka hän huollen valvoi
vuoks' lapsen, jok' on sen rakkaampi,
mit' enemmän sille hän uhraavi.

Niin harvoin lahjojaan muistellemme,
on hältä aikaisin aatoksemme
ja ensi rukous, hennon kielen
ja ensi rakkaus nuoren mielen,
ens' neuvo totehen, oikeaan,
hyveesen, lempehen synnyinmaan.

Ja mitkä lahjat hän meiltä saapi?
Murheita, jotka hän unhottaapi,
ja kylmän lemmen, min monet jakaa,
ja hoivaa hiukkasen aikain takaa;
hän meit' ei nää edes lohtunaan,
kun yksin viettävi vanhuuttaan.

Mut teillä maailman liukkahilla
hän seuraa lastahan aatoksilla,
ja eksyksissä kun harhailemme,
hän huutaa taivasta turvaksemme
ja onnen polkuja ikuisen
valaisee uskolla Kristuksen.

Oi äiti, siunattu on sun virkas!
Se murheen yössä on tähti kirkas
ja lohtu aikojen vaihteluissa,
kun itsekkäiss' elon taisteluissa
sun sydämmehesi saa liittyä,
sen rakkaudesta saa lämmintä!

Sä Herra, palkitse äidin vaivat!
 Sun taimes hoitoa hältä saivat;
 Sun suuren lempesi kirkkaudesta
 nään säteen äitini katsehesta;
 siks' tuntuu: päivä kuin maillaan ois,
 tään silmän loiste kun sammuu pois.

Z. Topelius.

Kuva.

Mun huonehessani seinäll' on
 yks' kuva halpa ja koruton,
 se siinä ollut on monta vuotta
 ja aina ihaelen ma tuota.

En tiedä mi siinä viehättää, —
 lumenko peittämä harmaa pää?
 Vai surun uurtamat vaot nuoko?
 Vai silmän lempeä tuike tuoko?

En tiedä; mutta niin lämmin on
 sen läheisyys kuni auringon,
 ja ompa kuin hänen katsannastaan
 heloittais taivahan rauha vastaan.

Ma tuntikausia ihaillen
 kuvaa tuot' yhä katselen,
 ei sulho kultoaan punastuvaa
 niin tyystin katso, kuin minä kuvaa.

Ja kun ma katson, niin vähittäin
herääpi muistoja mielessäin
niin armahaita, niin ihanoita
ja kaivatessani katkeroita.

Ma poies mennehen polyekseen
nään lapsuusmaailman riemuineen,
nään kynttilöitä ja joulupuita
ja ystävyksiä hymysuita.

Ja ompa kuin kuva elon sais
ja mua hellästi katsahtais,
ja onpa kuin hänen katsannastaan
heloittais taivahan rauha vastaan.

Ja senhän vuoksi niin lämmin on
sen läheisyys kuni auringon.
Mut ken se ompi se armahainen?
Mun oma äitini on se vainen.

Paavo Cajander.

Lapsen laulu äidilleen.

Armas äiti, monta yötä
valvonut oot tähteni,
väsymättä teit sä työtä
mua vaaliessasi.

Pitkät päivät pienoistasi
hellimmästi hoitelit,
lemmekkäitä laulujasi
kehdollani laulelit.

Vaattehetkin verhokseni
lämpimät sä mulle toit,
parahimmat antimesi
ravinnoksi mulle soit.

Sieluhuni kallihimmat
siemenet sä istutit,
toivon taimet ihanimmat
kasvaviksi kostutit.

Suojassasi suuremmaksi
suloinen mun nousta on,
omin voimin voittajaksi
elon työn ja taistelun.

Armas äiti, vuotas vielä!
Kunhan suuremmaksi saan,
niin sun kannan riemumiellä
satamahan rauhaisaan.

Vahvoinkaan en käsivarsin
maksaa vaivojasi voi,
mutta murrokot mä karsin,
joita vuodet tielles loi.

Hetket elämäsi illan
voimasi kun sulta vie,
Luoja luopi sulle sillan,
jost' on ijäisyyden tie.

Kun ma vilpittyttä vailla
työtä teen ja rukoilen,
ijäisyyden ihmemailla
onnemme on yhteinen.

Lauri Soini.

Elämän paras osa.

On äiti valjuna vuoteellaan
ja silmäilee, miten rauhaisaan
tuoss' uinuvi armas lapsukainen,
min äsken soi hälle taivahainen.

Ken taitais kertoa riemua sen,
kun aukee silmä jo pienoinen,
ja henki hentonen akkunastaan
himmeesti tuikkavi häntä vastaan.

Ja toivoa täynnä se rintakin
nyt aaltoo puhtahin tuntehin;
rukoillen silmä se kohoaapi,
ja syömmen tuntehet sanoiks' saapi:

»Sun lahjas, Luoja, tää lapsi on,
sen mulle uskoit Sä hoitohon;
oi auta häntä sä vaarain alta
ja suojaa huonolta maailmalta!»

Näin äiti eellehen rukoilee
ja pienoistansa hän lemmitsee,
ja kultalankaa hän toiveissansa
kehrääpi katsellen armastansa.

On vuosi mennyt, ja pienoinen,
tuo aarre kallihin äidillen,
sen sinisilmä ja kultahapsi,
sen rukousten ja toivon lapsi,

hän myrttiseppele kulmillaan
nyt nukkuu kylmänä vuoteellaan,
ja kuolon enkeli harson heitti,
sill' lapsen viehkeät kasvot peitti.

Tuoss' äitikin suruhunnussaan
nyt saapuu kuollutta katsomaan;
taas aaltoo korkeelle äidin rinta,
mut aaltoo tuskoa haike'inta.

Ja kauvan piirteitä rakkaita
hän katsoo kuollehen kasvoissa;

ei väiky niillä nyt hymy hieno,
tuo äidin sydämmen riemu vieno.

Nyt äidin toivo jo mennyt on;
sen riisti kuolema armoton.
Miks' sammui elo niin alussansa,
ei äiti käsiti tuskassansa.

Vaan vihdoin rinnasta sulaa jää;
se kyynelvirtana vierähtää,
ja yöhön synkkähän koittaa päivä,
min eestä väistyvi usvan häivä.

Hän muistaa selvähän päivän sen,
kun suotiin hälle tää pienoinen,
ja rukouksenkin huokaamansa,
kun silloin katseli armastaansa.

»Suo anteeks', Isäni armainen,
kun rakkauttas minä luomaa en;
nyt osan parahan hälle annoit,
ikuisen taltteen luokses kannoit!»

Näin, nöyrästi vaipuen polvilleen,
nyt äiti haastavi Luojalleen,
ja saaden lohtua poies kulki
ja rakkaan vainajan hautaan sulki.

Alpo Noponen.

Pikku poikanen.

Hän jaloks', suureks' ois ylennyt
 ja kunniaks' isänmaansa,
 mun työni ja toimeni täyttänyt,
 enemmän voinut ja ehtinyt
 sanoissa, teoissansa.
 Mut nyt hän uinuvi rauhassa
 povessa maan. Koko taitonsa
 oli vain hymy lempeä, herttaisa.

Hän riveissämme ois seisonut
 etummaisna ja uljaimpana,
 tulen lailla intoa hehkunut,
 pimeyttä vastahan taistellut
 ja sen murtanut voittoisana.
 Mut nyt hän nuorena nukahti,
 kuin kukka nurmelle kuihtuvi,
 hän, unten, leikkien sankari!

Olis' loistanut kirkasna nimensä
 yli vuosien vierivien,
 urotyötä ei toista niin ylvästä,
 niin suurta, jaloa keskellä
 elon taistojen ankarien.
 Mut nytpä unhoitettuna
 hän lepää nimettä, maineetta
 syli isänsä jälkimailmana.

Hän, ilomme, onnemme, toivomme,
 tuki vanhuutemme teillä,
 hän kerran ois sulkenut silmämme
 ja seisonut ääressä hautamme,
 sitä kastanut kyyneleillä. —
 Osaks' meidän tulikin itkeä,
 hänet haudan helmahan kätkeä
 ja kumpu kukkasin peitellä.

Tuo kaunis, herttainen unelma,
 satu loistava, hymyväinen,
 se helposti voinut ois haihtua,
 mut nyt se meillä on tallella,
nyt ompi se pysyväinen.
 Ei surra saa, niin rikkaana
 hän pääsi maailman murheista.
 Oi, armas laps', nuku rauhassa!

Z. Topelius.

Mökkiläinen ja hänen poikansa.

»No, pojat, päivä valkeaa,
 on aika työn ja toimen.
 Jo aura pelloll' odottaa
 ja hepo eessä soimen.»

On sääli heitä herättää,
 ois' hyvä maata heidän,
 mut säälittää myös kaunis sää
 ja pien' on mökki meidän.

Ken nuorna tottui nukkumaan,
ei vanhanakaan herää.
Vain työttömyys se ruostuttaa,
ei kyntö auran terää.

Ja näin mä heitä rohkaisen,
kun väsyvät he milloin:
tuo aika uuden huomenen
ja parempi on silloin.

Ja usein huomen valkeaa
ja työ on yhtä kovaa.
Ma silloin koetan lohduttaa:
nyt saatte hetken lomaa.

Ja tyytyväisnä työhönsä
he nousee nukkumasta.
Oi, heitä siunaa Herra sä,
oi siunaa mökin lasta!

Eino Leino.

Eräs isäni muistelmia.

On syksy, ja oppikoulu
taas ovensa aukaisee,
ja kesän laitumilta
laps'parvia rientelee;
ja koulu ne kyllä tuntee
jok'ainoan tarkalleen
ja ottaa ne kaikki vastaan
taas suojaansa lämpöiseen.

Myös uusia tulokkaita
on kouluhun pyrkinyt,
opin portaille päästäksensä
on heillä tutkinto nyt;
ja edessä opettajan
he istuvat paikoillaan,
noin puoleksi juhlallisna
ja puoleksi pelvoissaan.

He istuvat aivan hiljaa,
kädet pöydällä levähtää,
ja silmänsä yhteen kohti
he koettavat kiinnittää;
mutt' ajatukset ei aina
kysymyksiä seuraakaan,
ja pienoinen jalka pyrkii
ulos penkistä toisinaan.

Tuoll' istuvat pitkin seinää
sivusohvilla vanhemmat,
he lastensa liikenteitä
niin hartaasti seuraavat;
tää koulu on vanha tuttu,
se kasvatti heidätkin,
se kohotti sivistykseen
ja suurihin virkoihin.

Mut lähinnä ovensuuta
työvaatteissa seisoi mies,
ja työstä karkeasta
myös kertoa kädet ties;

hän liikahtamatta seisoi
ja kuunteli hartaasti,
ja välistä silmistänsä
niin kirkkaasti välähti.

Ne silmät ne seurasi poikaa
yks'totista, vakavaa,
joka turhaa vastausta
ei antanut ainoaa,
ja tuntui, kuin silmäin loiste
ois kasvoja valaissut,
ja huulilla värähteli,
kuin oisi hän rukoillut.

»Oi Jumala, ilomielin
nyt työtäni kovaa teen,
kun lapseni tiedon, taidon
saa paremman osakseen.»
Isän silmästä kieri kyynel,
alas poskelle vierähtäin,
hän liikahti paikaltansa
ja käännähti oveen päin.

Väinö.

Kusti kinkerillä.

Käv' Kusti ensiksi kinkerillä,
kun kuudes vuos' teki kulkuaan!
kirkkaasti loistavi silmä sillä
taas kotitöllihiin saapuissaan.

Näet ensi laakerit tiedon tiellä
 hänellä nyt oli saalisnaan,
 kun »Isämeitä» se luisti siellä
 ja »Uskontunnustus» rentonaan.

Se Kustin rintahan innon nosti
 koht' uutta taitoa hankkimaan;
 siin' onnistuikin hän mainiosti,
 kuin leikin lasku se kulki vaan.

»Sinusta pappikin voisi tulla,
 jos kouluhun sinä pääsisit»,
 niin pastor' lausuvi hymysuulla,
 kun taas ol' tienohon kinkerit.

Ja talvikausia kinkerillä
 se Kusti kulkevi riemuiten,
 katkismus kaikki on päässä sillä
 ja virsikirjakin puolehen.

Ja suuren raamatun kaksi kertaa
 luk' ensi lehdestä viimeiseen.
 Ei työtä seudulla sille vertaa;
 sen kaikki kuulivat kummakseen.

Mut tiedon nälkäpä Kustin vielä
 se »auran kurjesta» kouluun vei;
 nous vuori esteitä sillä tiellä,
 mut Kustin tarmo se lannu ei.

Kuin köyhä, vihdoinkin saatuansa
 kaikk' herkut runsahat rikkahan,
 niin tiedon aarteilla sieluansa
 ravitsi Kustikin utterraan.

Nyt Kusti pappina kinkereitä
 taas noita kiertävi tuttuja,
 mut mielestänsä ei koskaan heitä
 menneitä lapsuuden aikoja.

Ja kinkerillä se silloin vasta
 on Kusti-pastori innoissaan,
 kun monta löytävi töllin lasta,
 joill' luku luistavi rentonaan.

Alpo Noponen.

Päästökirja Oprille.

Saloilla kolkon Suistamon
 ol' synkkä synnyntäsi;
 lapspuolen kovan kohtalon
 sait siellä kärsiäsi;
 valotta vartuit lapsuus-aijan,
 puol'-pakanuuden näit ja taijan,
 ja pyhimysten haamuja
 sait jumaloinas palvella.

Sä neinnä rengintöitä teit
 ja miesten kanssa raadoit,

sä rahtikuormin rautaa veit
 ja kuormista sen kaadoit;
 mut puhtahana pysyi kieles,
 ja neitsyellisenä mieles,
 ja viimein palveluksehen
 sait meille, rannan puolellen.

Ol' sydän sulla paikoillaan,
 ja silmäpari sirkku,
 ol' pääsi herkkä oppimaan,
 ja käs' ja jalka virkku:
 sun liitti kuntos meihin kiinni,
 kuin niinipuuhun liittyi niini,
 jäseneks' perheen meille jäit,
 kanssamme riemut, murheet näit.

Ja meillä hankit aapisen,
 sä suuri piika uusi,
 ja tavuun liitti toisehen
 sun murteellinen suusi,
 Luther'in virret veisaelit,
 ja taikauskot unhattelit,
 sait tuttavakses piplian,
 sait uskon yhteen Jumalaan.

Kun isän kuollen katkesi
 kodistan' kurkihirsi,
 ja kohta jälkeen kaikuili
 emoni kuolinvirsi,
 sä »rouvavainas» orpoloille
 osoitit, ett'ei paateroille

se rakkaus ollut ravissut,
jot' olit hältä nauttinut.

Sä autoit meitä itkemään,
syyliisi meidät suljit,
ja pesän uuden etsintään
kanssamme kauvas kuljit. —
Ja lemmittyn' kun mulle jälleen
toi onnen, annoit lempes' hällen,
taas meitä kauvan palvelit
ja lapsiamme lemmitsit.

Nyt, armas, oiva Oprini,
sä palvelija parhain,
jo päättyi palveluksesi
ja nousus aamuin varhain:
oot viimeisellä vuotehella,
ja silmälläsi rauvenneella
sen katsot Herran puolehen,
ku' lausunut on nöyrillen:

»Ketek' ovat tääll' alentuneet,
teen tuolla ylimmiksi,
esimmiks' joutuu viimeiset,
esimmät viimeisiksi!
sä hyvä huoneenhallitsija,
sä uskollinen palvelija,
käy saamaan palkka palvelun,
käy sisään Herras riemuhun.»

Arvi Jännes.

Karkuri.

On musta yö, on synkkä syksy-yö;
 rajusti rankkasade maahan lyö,
 vinhasti vinkuu ääni myrskytuulen.
 Kaikk' ihmiset jo meni levollen,
 elävät piilohon. Mut — mitä kuulen! —
 Metsässä on kuin kävis ihminen!

Jo näen: tuossa läheneepi mies
 taloa yksinäistä. Se kenties
 on matkustaja eksynyt, hän varmaan
 yömajaan pyrkii, ilomielissään
 jo toivoo kohta helmaan unen armaan
 vaivoista matkan päästä lepäämään.

Mut ovellenpa astuvan ei näy —
 sivuitse hiljaa hiipien hän käy
 ja seisahtuupi ikkunaisen alle. —
 Mit' aikoo hän, kenties hän rosvo on,
 mi talonväelle syvään nukkuvalle
 tuo ryöstön, tuopi murhan, kunnoton!

Sen näyttää koko muoto; partansa
 tuo pitkä, siivoomaton, sakea;
 likaiset ryysyt kulunchen puvun;
 reikäinen kate pörhettyisen pään
 ja liike levoton, mi Kainin suvun
 eroittaa muista ihmis-veljistään.

Ken oli tuo? Hän rosvo, murhamies
 todella oli. Moni täällä ties
 jutella vielä töistä Korven Kustan,
 vuos'kymmen vaikka siitä vierryt on.
 Ijäti näin on jälki veren mustan
 pois pesemätön, kuluttamaton.

Ei ollut aikanansa julmempaa,
 ei ketään hirmutöistä kuulumpaa.
 Helpommin hengitettiin, koska tiettiin:
 jo Korven Kusta vangiks' saatihin,
 jo Siperian vuorten pohjaan vietiin,
 mist' ei voi päästä hengin elävin.

Mut ompa taas hän tänne osannut,
 maan altakin nyt jälleen palannut
 työhönsä vanhaan. Kädessäns' on rauta;
 sill' ikkunalta luukun murtaa pois —
 poloiset nukkujat, ah, jospa auttaa,
 unesta heitä herättää jos vois!

Mut ihme! liesi puolisammunut
 on miehen kasvot täysin valaissut:
 eip' ollut sen, ken murhamiellä tuli,
 tää katse lempeä ja suruinen!
 Ja yhä lempeemmäks' se vielä sulii,
 ja kyynel viimein vierii poskellen.

Hän katsoi, katsoi, vilkkumatta pois,
 kuin sieluuns' imeä tään näön sois:
 tuvassa nukkui kaikki rauhaisasti
 sit' unta, jonka puhdas sydän suo. —
 Näin katsoin seisoj Kusta aamuun asti,
 vaan sitten astui nimismiehen luo:

»Ma olen Korven Kusta. Rautas tuo!
 Käsiini pane tuttavani nuo!
 Ja laittakaatte sitten vaikka minne!
 Palanut tuolla mielen' oli vain
 yhdeksi hetkeks' vielä päästä sinne,
 miss' äidin sylissä istuskella sain!»

Suonio.

Mierolais-äijä.

Päivän läike kirkas akkunoista
 pirttiin tunkee, kimallellen loistaa,
 pitkin seinuksia angervoiden
 tuoksut leviävät; askaroiden
 emänt' yksin kotitöissä hyörii,
 ketteränä permannolla pyörii.

Repaleinen vanhus sauvoineensa
 pirttiin astuu, kasvoin piirroksensa
 on jo aika ammoin uureskellut,
 hopeata hapsiin hajotellut,
 jotka tummankellervinä kerran
 läikkyilivät. »Taloon rauha Herran!

Vuotta kolmekymment' aalloissansa
 ai'an virt' on vienyt mukansa;
 kaikk' on muuttunut, jo kaikk' on toisin:
 tuskin silmää uskoa mä voisin,
 jollei synnyinpaikan muisto pyhä
 mieless' säilyis' muuttumatta yhä.

Tässä synnyin, tässä mieheks' vartuin,
 auran kurkeen ensi kerran tartuin.
 Toisin silloin elettiin: eipä
 pöydäll' ollut puhtaan viljan leipä
 usein silloin, harvoin halla säästi
 pellon halmeen, joutumahan päästi.

Usein kyllä vilja heilimöiden
 loisti, hedelmänä vuoden töiden,
 silloin elpyi toivo rintaan, vaivat
 unhottuivat, päiväpaisteen saivat
 mieleen tähkät nuokkuvat — vaan vaihtui
 yöksi päivä kohta, toivo haihtui.

' Nousi suosta vainioiden alla
 turmiota tuoden harmaa halla,
 ahmusteli halmeen ilkkumiellä . . .
 Mutta rinnass' sentään toivo vielä
 kyti: jospa suon vaan kuivaks' saisi,
 ehkä turman tuoja katoaisi.

Petäjäistä, vehkaa kaiken vuotta
 syötiin, ojitettiin suo, — vaan suotta!
 Julmempana vielä entistänsä
 noro huokui kylmää henkeänsä . . .
 Ojat suossa laajennettiin vielä,
 sentään hallan henki piili siellä.

Voimat murti petäjäinen, karttui
 yhä kurjuus, tauti viimein tarttui . . .
 Isän, äidin, veikon, siskon vei se
 armotonna mullan poveen, — ei se
 säälikellyt. — Yksin jäin mä, mutta
 kärsimähän mieron surkeutta.

Siitä kolmekymment' on jo vuotta.
 Nyt nään vasta, ett'ei työtä suotta
 tehty ole: kuiva nurminiitty
 suo on nyt ja viljapellot liittyy
 hallatoinna siihen. — Kiitos Herran!
 Toisin kun nään kaikki vielä kerran».

Näinpä vanhus. Emännältä kieri
 kyynel, poskipäätä pitkin vieri;
 huoaten hän otti päästä vartaan
 leivän, antoi vanhukselle. Hartaan
 kiitoksen tää lausui, sauvahansa
 tarttui taas ja jatkoi kulkuansa.

Uno von Schrowe.

Vanha viulu.

I.

Kun taaton murti tuonen valta,
 jäi poikaa kolme maailmaan.
 Muut perinnön vei nuoremmalta,
 sai Pekka vanhan viulun vaan;
 jo ukko-vainaa sillä soitti,
 ikävät hetket taatto voitti.

Ja Pekka myöskin ystäväksi
 tään viulun sai jo aikaiseen,
 nyt maailmaan sen kanssa läksi
 ja huolet hääti soitellen.
 Hän kylät, talot tanhuaapi,
 eläkkeen viulullansa saapi.

Sävelten siivin miehen maine
 kylien kautta kiertelee;
 ja aina irtoo riemun laine,
 Kun »Hassun-Pekka» soittelee.
 Ei kunnan häitä tienohilla,
 joiss' ei ois Pekka saapuvilla.

On Pekka soittaja, jos kukaan,
 ei väisty tieltä yhdenkään;
 ei lirputtele muiden mukaan,
 reippaassa kestää rytmissään.
 Ja mahdin että soitto saapi,
 hän polkee jalkaa, murmattaapi.

II.

Pekalle haastoi kylän kansa:
 on soittoniekka pappilaan
 sellainen tullut, vertaistansa
 ett'ei hän löydä ollenkaan.
 Mut Pekka tahtoi selvän ottaa,
 haastoiko kansa täyttä totta.

Hän rientää kohta pappilahan,
 luo taiteilijan neuvotaan,
 ja viuluniekka vaaditahan
 nyt kilpailuhun ankaraan;
 edeltä Pekka parhaitansa
 vanhalla soittaa viulullansa.

Ei soittoa niin innokasta
 lie herra kuullut milloinkaan.
 Kun Pekka taukos soittamasta,
 hän nousee hiljaa tuoiltaan,
 Pekalta vanhan viulun lainaa,
 sen tyynnä olkaa vasten painaa:

Helähtää kielet soittimesta,
 hiljalleen ensin vaikertaa,
 kuin puhtaan riemun lähtehestä
 sävelet sitten pulppuaa;
 ne tuskan, raivon virttä soipi,
 vienosti vihdoin unelmoipi.

Ei Pekka tunne viuluansa,
 se niin ei ennen soinutkaan;
 hän liikahda ei paikaltansa,
 ves'-karpaloit' on poskillaan:
 »Oi soita, herra! soita! soita!
 Se kiertää syöntä, valtimoita!»

Ja herra soittaa. . . . Mieli hältä
 käy herkemmäksi, lämpenee;
 sävelet soivat hellemmältä,
 kuin kultalanka virtailee,
 ja Pekka, kohta harmaahapsi,
 siin' itkee aivan niinkuin lapsi.

Ja herra lausuu: »Myöös mulle
 tää puhdas *Stradivarius*,
 satoja siitä maksan sulle!»
 Mut Pekan vanha rakkaus
 on kiinnittänyt soittimehen,
 siit' ei hän luopuis kuollakseen.

III.

Nyt tiesi Pekka soiton taijan,
 se tunteet kuinka tenhoaa.
 Hän harjoitteli pitkän aijan,
 mut ei vaan viulustansa saa
 valveelle säveleitä niitä,
 joit' taideniekka päästi siitä.

Hän teki kauan turhaa työtä,
soittoonsa että hengen sais,
hän soitti monta päivää, yötä,
ett' taidelahjan saavuttais:
mut jäljettömiin vaivat hukkuu,
ja Stradivarius se nukkuu.

Ja synkäks' silloin mieli muuttuu,
ja into laantuu, lankeaa;
ja Pekka viuluhunsa suuttuu,
pääkaupunkiin sen kuljettaa.
Hän kultaan soiton vaihtaa siellä,
mut palaa kotiin murhemiellä.

Nyt vanha viulu saapi soida
saleissa suuren kaupungin,
ei sointuansa siellä voida
ihailta täysin tarpehin;
se tulvii niitä tunteitansa,
joit' on se saanut matkallansa.

Alpo Noponen.

Sokeain koti.

Ken tuolla käy, kuin yössä harhaellen,
vaikk' kirkas päivä paistaa parhailaan?
hän astuu niinkuin outo arastellen
ja tarkoin tutkii tietä sauvallaan.

Hän ventovieras lienee, muukalainen,
 ens'kertaa täällä — outo kulkevainen,
 vaan siks'kin liiaks' on hän arkeillaan.

Niin vieras, vieras päivän paistehelle,
 hän valon sätehelle outo on,
 ei konsaan koita armas aamu hälle,
 hän tuomittihin yöhön kolkkohon.
 Yö raukan tielle tummat varjot heittää,
 yön musta huntu hältä silmät peittää,
 hän harhaan käypi kurja, onneton!

Sä, jolle näön lahja ompi suotu —
 kuu, tähdet, päivä, kaikki paistamaan,
 sä onnen lapsi, joka lienet luotu
 vaan elon armautta nauttimaan,
 — oi, aavistatko, mitä puuttuu hältä
 yön synkkyydessä tuolla retkeevältä,
 ja häntä muistanetko milloinkaan?

Mit' oisi talvi ilman tähtiöittä?
 Ja kesä kukkamaitta — kolkko ois'.
 Ja syksy-ilta ilman kynttilöittä
 se sulta synkäks' mielen muuttaa vois'.
 Ja maa ois' musta, kylmä kuilu varmaan,
 jos kirkas katse aurinkoisen armaan
 ei tielles taivaan valkeutta lois'.

Hän tuolla kulkee, kulkee näitä vailla.
 Sä seisahtuos, katso sinne päin,
 ja mieti tässä, mieti millä lailla
 voit huojuennella kuormaa kärsiväin!
 Jos lienee rintas' jäätä lämpöisempi
 ja sydän kalliota pehmeämpi,
 niin luokse riennä sekä lausu näin:

— Et saa sä yksin siellä käydä harhaan,
 mä sulle kättä tässä tarjoan
 ja tuvan teen mä sulle mitä parhaan
 ja askeleesi sinne johdatan.
 Se tupa lämmin ehkä olla voisi,
 kun sääli, lempi aineksia toisi —
 niin — juuri niistä mä sen rakennan.

— Sun sinne saatan, Korkein itse antaa
 lempensä tuikkeen sinne singahtaa.
 Hän sielun soppeen kirkkautta kantaa,
 suo yöhön synkkään valon heijastaa.
 — Kun tuota tunnet rinnassasi milloin,
 iijäisen aamun armautta silloin
 sä voinet autuaana aavistaa.

Immi Hellén.

Hovin herra.

Astuu ruokalevoltansa
 hovin herra huoneestaan,
 pitkä piippu hampaissansa,
 vasen käsi puuskassaan.

Suur' on herra hovilainen,
 rikkain puolen Savonmaan,
 pitkin maita käypi maine
 uhkeasta talostaan.

Pulska talo, laajat pellot,
 aluskunta avara,
 sadan lehmän soipi kellot
 tarhatiellä illalla.

Sikspä hymy huulillansa
 viiksen alta vilahtaa,
 kun hän leikkuupellollansa
 joukkoaan käy katsomaan.

Kuhilaita tuhatmäärin
 sängen päälle kohoaa,
 kirjavana joukko häärii
 työssä siinä uutteraan.

Tuota herra astuissansa
 ihastellen imehtii,
 tyytyväisyys savun kanssa
 rinnastansa lainehtii:

»Onhan tuossa tavarata,
 onhan aluks' ensinkin —
 lähtee siitä hopeata,
 lähtee vähä varsinkin.

Ensi yönä panee halla
viljat viiden pitäjän,
elon hint' on korkealla
kuluess' ens' kevähän.»

Ja hän hymyy hyvillänsä,
tyven rauha rinnassaan,
hyvälempi viiksiänsä,
työväkensä luoksi saa.

Niinkuin kukko karjassansa
kotkottaa ja kaartelea,
niin hän johtaa joukkoansa,
komentaa ja katselee.

Sirpit keikkuu sukkelasti,
seljät taipuu, oikeaa,
herran mielest' hitahasti
kumminkin työ sujuua.

»Sarka puolillaan on vasta,
hallan tuopi ensi yö. —
Lakata ei leikkaamasta,
ennenkuin on kaikki työ.»

Olki taittuu nopeasti,
yhä sänki suurenee —
pohjoistuuli koleasti
hallaa ilmaan huokailee. —

Levotonna mieli sillä
syön-alassa asustaa,
jonka viljaa tuuli vielä
näillä ajoin heiluttaa.

Herran työssä leikkaa tuossa
Aapo, mökin ainoa,
rukihinsa viel' on suossa
koskematta kokonaan.

Kalvakkana, päänsä hiessä
päivätöitään maksaa hän,
toisen ru'is sirpin tiessä,
oma ru'is mielessään.

Usein miehen silmä siirtyy
pilvettömään pohjoiseen,
usein kuuma kyynel kiertyy
karkeille kasvoilleen.

Äkkiä hän työstä lakkaa,
kesken jättää lyhtehen,
kuhilaaseen sirpin nakkaa,
astuu herran etehen.

»Eikö laskis ehkä herra
mua täksi illaks' pois —
viel' ehk' ehtisi sen verran,
että siemeniksi ois.

Lapsi pien' on vaimollani,
isä vanha sairastaa,
halla tuolla takanani
nälkää talveks' ennustaa.

Ei se huomiseksi heitä,
mitä tänään ottaa saa —
kaikk' on kohta koossa teillä,
mull' ei vielä ollenkaan.»

Herra katsoo kulmistansa
pitkin pitkää piippuaan,
kotkottaapi vihoissansa
seisovalle huolissaan.

»Mitä kärtät joutavata —
tuskin hallaa tuleekaan —
ja jos se tulee, panematta
ei jää pelto minunkaan.»

Aapo ryhtyy lyhteeseensä,
tuuli kuivaa kyyneleen,
herra imee piippuansa,
astelempi edelleen.

Olki taittuu nopeasti,
yhä sänki suurenee,
pohjoistuuli koleasti
hallaa ilmaan huokailee.

Juhani Aho.

Virkeitä poikia.

Virkeitä oomme poikia,
 pidämme telmettä.
 Virkeistä nousee pojista
 uljaita miehiä.
 Ja voimaa, kättä jäntevää
 tarvitsee kyllä maamme tää.

Hyv' äiti, älä hemmoita
 sä liioin minua!
 Mun käten' täytyy karaista
 suojaamaan sinua.
 Kun vahvuutta saan tahdollen',
 niin turvaan sua riemuiten.

Kun erehdyn, sä hyvyteen
 ojenna mua vaan:
 Jumalanpelkoon, nöyryyteen
 ja työhön utteraan;
 niin, äiti, mua neuvo sä,
 ett' oisin miesnä mielevä!

Mä maan ja kansan parasta
 vaan tahdon harrastaa.
 Jos kirja, miekka aseena
 tai aura olla saa,
 tarvitsen kaikkeen vahvuutta,
 ja ruumiin, sielun voimia.

Z. Topelius.

Miks' en raitis oisi?

Kun lasna pienokaisna ennen
 ma kasvoin, vartuin, vaurastuin,
 kun päivän tullen, toisen menen
 mua äiti tuuti hymysuin —
 niin raitis, raitis poika olin silloin
 vaan maitoa join päivin, aamuin, illoin.

Ja voimaa karttui, paisui posket,
 vaikk' yksin maitoa vaan join
 ja suonet uhkui kuni kosket,
 kun keinuin kehdoos' ilakoin.
 Ja mull' ol' ihmeen raitis, puhdas mieli,
 jot' tuskin kertoa voi ihmiskieli.

Mä sitten kasvoin suuremmaksi
 ja lattialla tallustin.
 Mut tulin vielä raittiimmaksi —
 näät, vettäkin jo maistelin —
 mut onnellisna, rattoisana elin,
 vaikk' konttasin ja käydä hoipertelin.

Ma kasvoin, kuni kevään kukka,
 vaan onnen, riemun tuntehin;
 kyll' löyhyi tuulosessa tukka,
 kun veikkoin kanssa kisailin,
 mut raittiita me oltiin joka miesi
 ja jokainen vaan leikin hauskaks' tiesi.

Mut lapsen armaat kultapäivät
 iloineen, temmellyksineen
 ne kaikki muistoksi vaan jäivät,
 taas toisten aikain varallen —
 vaan sulomuistosta on hauskaa tuokin,
 ett' aivan hyvin voi, jos vettä juokin.

Kun sitten nuorukaisen innoin
 uneilin elon uuelmaa,
 kun hehkuvana lempi-rinnoin
 sai työhön minut isäin-maa —
 niin silloin lausuin: miks'en raitis oisi?
 Miks' nytkin en vaan maitoa ja vettä joisi?

Mä vannoin, etten koskaan maista,
 en väkiviinan tippaakaan
 kun näin, ett' miehist' parahista
 tul' onnettomat, kurjat vaan. —
 Niin, suokoon Herra, ett'ei meissä, veikot,
 sais' koskaan valtaa viinan julmat peikot!

A. M.

Hohtava hankeni.

Sa olit niin pehmyt ja puhtoinen,
 sa talven hohtava hanki.
 Sun säteili helmet pinnallas,
 tuhat tähteä kimmelti rinnallas,
 sä heijastit taivahanki.

Sun kiidin kentiäs riemuiten,
 hei, kuinka se suksi luisti!
 Sain talvituulen mä toveriks'
 se puhalsi poskeni punaisiks' —
 ken murheita silloin muisti!

Kun kutsuin jänistä, oravaa
 mun kanssani kilpasille,
 ne puikki pakohon kiven taa —
 oi, oi, sitä puitteni huminaa!
 en tiedä vertoja sille.

Näin kiidin kauvaksi korpihin
 ja kuuntelin tarinoita.
 Sain uuden uljahan ruumihin,
 sai uudeksi sydän ja sielukin —
 en unhota hetkiä noita!

Kun saavuin kotia retkeltäin
 ja laulelin kujatiellä,
 oli hohtava hankeni mielessäin
 ja siitä mä yölläkin unta näin,
 näin tähtein tuikkivan siellä.

Sä talvihankeni helmines,
 nyt kyynelet pintas peittää.
 Sä katoat kirkkaine tähtines
 ja leivonen laulaa sun muistolles,
 kun päivätär suudelmat heittää.

Oi, kuinka sun, ystävä, kuolemaas
 mä surisin haikeasti,
 jos tietäisi en, että elo uus
 on nouseva altas ja vihannuus
 — siis hyvästi talveen asti!

Immi Hellén.

Keväänsäde.

Lumista tietä pitkin
 kun vasta vaelsin,
 ja suruani itkin
 ja talveen katselin,
 niin puhkes pilvi synkeä —
 tervehdin sulosädettä
 ja silmät kuivasin.

Se säde vierelläni
 hellästi viivähti,
 kuin parhain ystäväni
 se mua lohdutti.
 Katsehen sellaisen kun saa,
 niin surunsakin unohtaa —
 mä jatkoin matkaani.

Tulinpa metsämaille
 se säde vierelläin,
 koivulle paljahalle
 se hellä lausui näin:

sun kohta nappus paisuvat,
 saat jälleen lehdet vihannat,
 mun armas ystävään.

Niin nousin kukkulalle —
 ei lunta ollutkaan,
 keväimen ensi kukka
 avasi nappuaan.
 Se oli vuokko sininen,
 se heräs lämpöön satehen
 pitkästä unestaan.

Sun laillas, sädekulta,
 jos voisin vaikuttaa,
 ijäisen lemmen tulta
 kuolleille lahjoittaa!
 Paistaisin sieluun ihmisten,
 antaisin kevään ikuisen
 kuolleita virvoittaa.

Immi Hellén.

Lintuselle.

Oi lausu, pikku lintu,
 lehvissä jalavan,
 kuink' aina voinet laulaa,
 iloita ainian?
 Sun laulus kuulen aamuin,
 sit' illoin kuuntelen,
 vaan kirkas ain' on äänes
 ja sointus suloinen.

Sun aittas on niin köyhä
ja ahdas asuntos,
tok' aina lauleskellen
silmäilet kotohos.
Et kylvä, etkä niitä,
et korjaa latoihin,
et huomispäivää tiedä —
ja tyydyt kuitenkin.

Monelle kyllä suotu
on riistat, aarteheet,
on maat ja valtakunnat
ja linnat kultaiset;
ja huolin, kyynelsilmin
he päivää alkavat,
jon koille kiitosvirtes
sä soitat riemuisat!

Kyll' ihmislapsi hylkäis
sun halvan olentas;
ei kiittele hän Luojaa,
vaan ain' on vaateljas.
Sun hento henkes sortaa
on hänen vallassaan —
tok' onneas sä kiität,
hän kiroo onneaan.

Miks' nurkuin taivahille
hän kylmän silmän luo?

Häll' onko vaatimista,
 jolle Luoja kaikki suo?
 Kun mailman riemut ratki
 hänelle tarjoutuu,
 miks' lisää vaan hän itkee
 ja orjaa halveksuu?

Ei! laula, lintu pieni,
 ain' autuudesta vaan!
 lauluusi vaikerrusta
 en sekaa milloinkaan.
 Keväisin pesäs laadi
 majani vierehen,
 mua neuvo aamuin illoin
 olemaan iloinen.

J. L. Runeberg.

Kukkasen kuolo.

Erämaassa synkeässä
 hongat huokaa raskaasti.
 Illan sää on kylmä, kolkko,
 valo päivän sammuvi.
 Puro metsän reunalla
 seisautti juoksunsa.

Rantamalla puron kasvaa
 kukka, kesän lapsosen.
 Puro läikkyi, kukka tuoksui
 kestäessä keväimen.

Myrsky nyt käy syksy-yön,
pilvet peittää tähtein yön.

Erämaiden kukka kaino,
mikä kohtalos lie nyt?
Lehtes, vartalosi hento
jo on jääksi kylmennyt.
Tuulen puuska yksi vaan —
kukka vaipui kuolemaan.

Lyhyt elos päivä vieri
kuni kaunis unelma, —
mutta kuolos, kuinka voikaan
olla se niin rauhaisa?
Kuinka voit niin pelvotta
lähestyä kuoloa?

Ehkä muistit, että kevät
vielä seuraa talvea,
että silloin puronenkin
alkaa riemujuoksunsa.
Kirkkaan puron reunalla
taas saat elää, tuoksua.

Oi jos, kukka, täältä voisin
sinun laillas lähteä!
Jospa yhtä tyyni oisin
elon viime hetkellä. —
Rauhallisna unehen
vaipuisin vaan toivoen.

Immi Hellén.

Aallon kehtolaulu.

Nuku, nuku aaltonen,
 nuku jo!
 Tuolla laulaa humisten
 kuusisto! —
 Kehtolaulusi se on —
 nuku aalto rauhaton,
 nuku jo!

Miksi tahdot katsella,
 kuinka jo
 loukannut on luontoa
 turmio?
 Kuinka kukat surkastuu,
 kuinka tuless' paljastuu
 lehdikko?

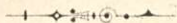
Nuku aalto vaahtopää,
 nuku jo!
 Kerran sinun herättää
 aurinko;
 senpä sulle, rauhaton,
 hellä silloin suotu on
 suutelo.

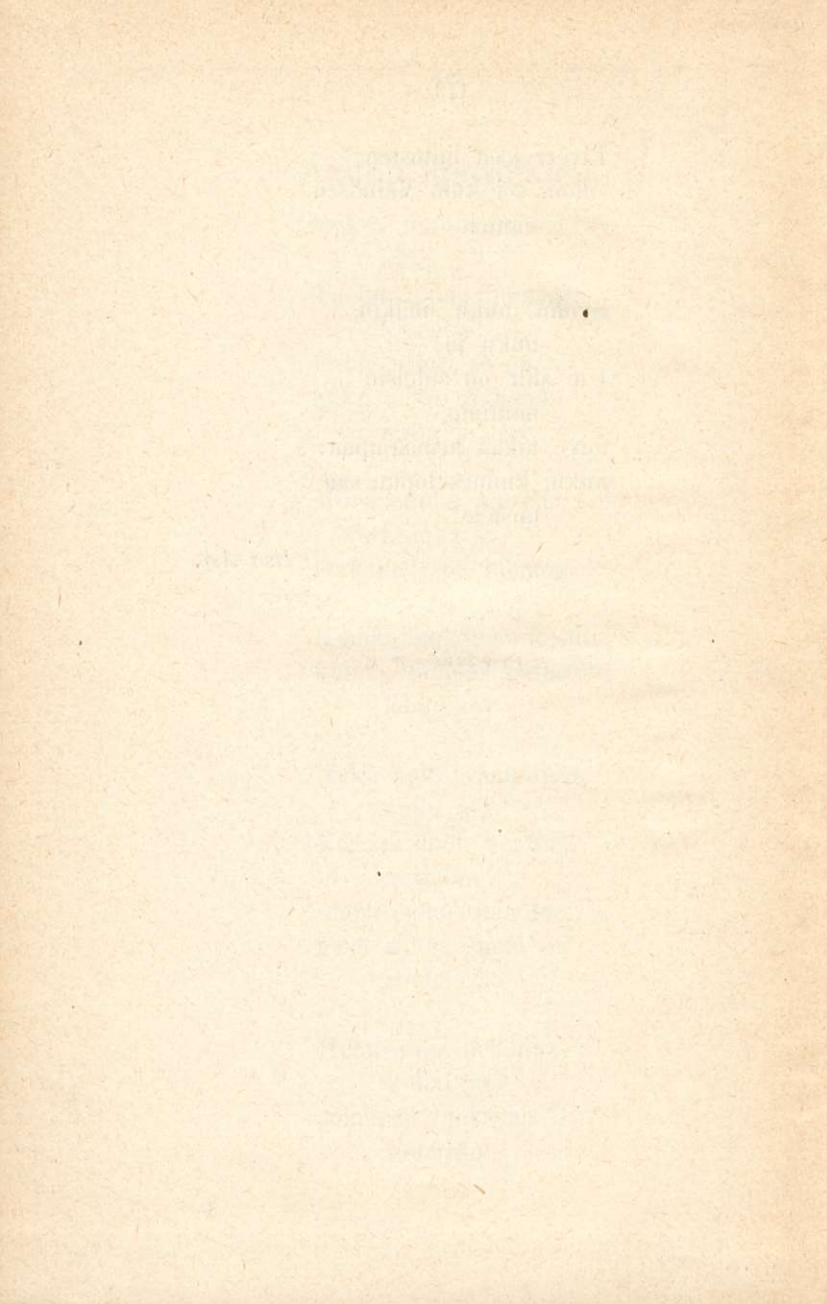
Herätessäis heloittaa
 kukat jo,
 suloisesti tuoksuaa
 tuomisto.

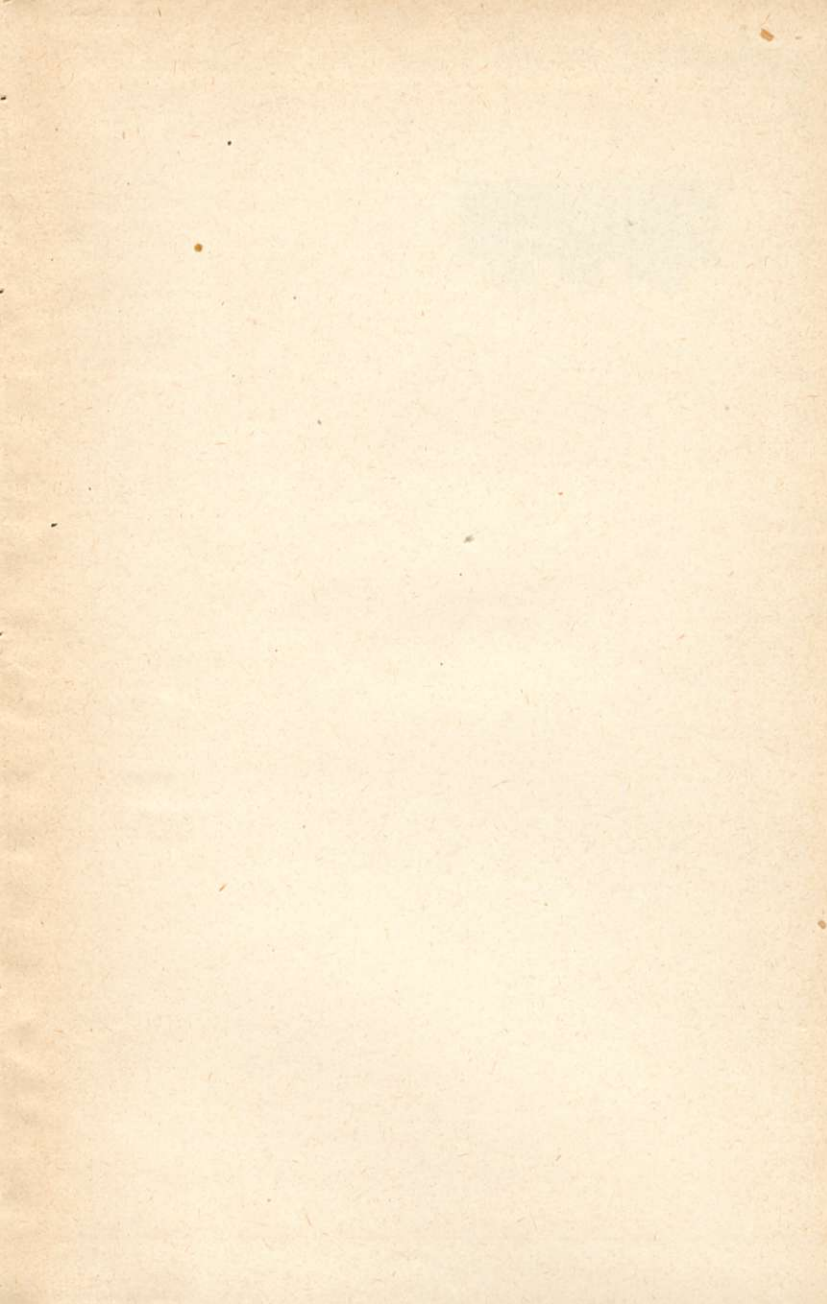
Liverrykset lintusten
silloin soi kuin Väinösen
kantelo!

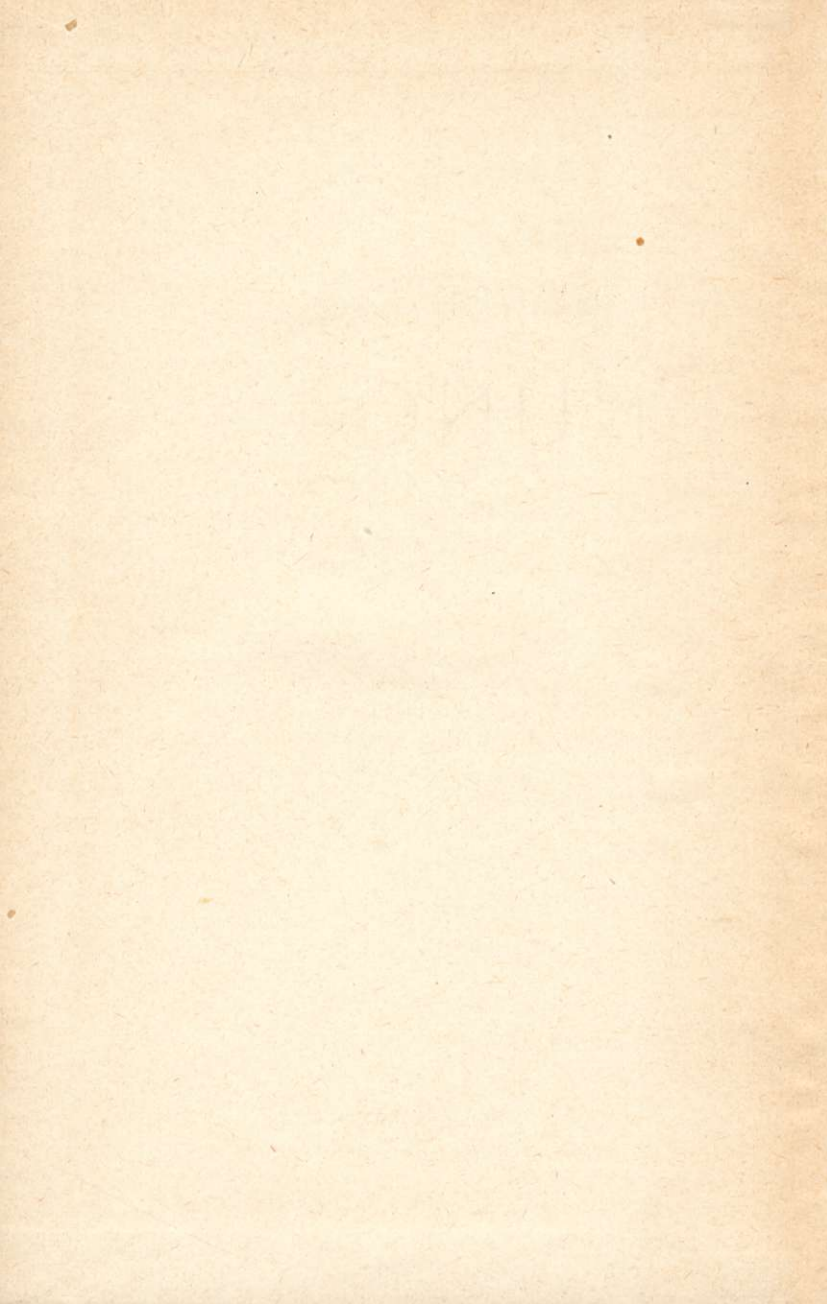
Sydän! nuku sinäkin,
nuku jo! —
Uni sull' on suloisin
nautinto,
toivo aikaa armaampaa;
nuku, kunnes lopun saa
taistelo!

Iisa Asp.

Suom. lastenkirj. 3.

Valikoima

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1432

